« بوزانتیون »
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته . صاحب امتیاز ومدیر مسئولی
بوزانت کچیان
مطبعه واداره‌خانه‌سی ب عالی جاده‌سنده ۳۸ نمرولی
دائرهٔ مخصوصه‌ده‌در

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճտ. վեցամսեայ 3½, եռամսեայ 2: — Արտասահման 40 Փր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10: Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Լօքալէ:

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲՈՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի գինմաց Թերթին կ'ստորագրէ մի միայն ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 281 — Կ. ՊՈԼԻՍ, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 1897 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 30/12 ՀՈԿՏ. — 16 ՃԷՄԱԶԻ ԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1315. — 30 ԻԼՈՒԼ 1313 — Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 281

ՏՊԱՐԱՆԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Բիւզանդիոնի Խմբագրատունն ու Տպարանը փոխադրելու համար, պէտք ունինք գետնայարկի մը և առաջին յարկի մը, Խանի կամ գաւիթ չէնքի մէջ, եական պայմանն ըլլալով որ մեքենայի տեղը գտնուի տակը լեցուն հաստատուն գետնի վրայ. — Ղալաթիոյ կամ Պոլսոյ կողմն, ըստ կարի մօտ Կամուրջին: Տարեկան վարձք՝ մինչեւ 60 օսմ. ոսկի: Պայմանագրութիւն՝ երեքէն մինչև հինգ տարուան: Դիմել առ Տնօրէնութիւն:

ԴՆԵԼԻ ՆԻՒԹԵՐ

Բիւզանդիոնի Տպարանին համար պէտք ունինք՝ հայերէն 10 բ. և 8 բ. տառերու, Թուրքերէն 16 բ. տառերու և լատինական 10 բ. և ֆանթէզի տառերու: Ցանկողի՝ մինչեւ մէկ ամիս: Քիչ գործածուած տառեր ալ կ'ընդունուին: Դիմել Գրաչարածտուն:
6—1

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՎԵՂԱՐՆԵՐՈՒ ՄԵԾ [illegible]

Եթէ չենք սխալիր, երբեք չէ յիշեր Կ. Պոլսոյ հայ գաղթականութեան պատմութիւնն՝ եպիսկոպոսներու և վարդապետներու այսքան մեծ բազմութիւն մը Օսմ. մայրաքաղաքին մէջ(*): Վեղարներու ճշմարիտ հաւաքածոյ մը վայելելու բախտն ունինք ժամանակէ մ'ի վեր: Մաս մը Հայոց եւրոպական երկիրներ երթալէն, և ուրիշ մաս մը Հայոց ի Փոքր Ասիա իրենց հայրենի երկիրները դառնալէն ի վեր, Կ. Պոլսոյ փողոցներուն մէջ առաջուընէ զգալապէս պակաս Հայու կ'պատահինք արդարեւ: Բայց հայ Եկեղեցւոյ զաւակաց այս համեմատական նուազման մէջ, ևս առաւել աչքի կ'զարնէ նոյն զաւակներն հովուելու աւելի կամ նուազ կոչումն ունեցող վեղարաւորներուն աւելնալը նոյն այն փողոցներուն մէջ: Դուք թերեւս կը կարծէք թէ հօտն ուր որ երթայ՝ հովիւն ալ հոն կ'երթայ: Ասիկա շատ նախնական գաղափար մ'է, մարդկային ընկերութեան խաշնարածութեան դարերէն մնացած: Հիմակուան ժամանակս, ԺԹ դարուն այս վերջին տարիներուն մէջ, հայ Եկեղեցւոյ վեղարաւոր պաշտօնէութիւնը մեծամեծ յառաջդիմութիւններով օժտուած է հովուական պաշտօնին եւ անոր կիրառութեան պայմաններուն: Հիմակ հօտը դէպ ուր երթայ՝ հովիւներն հակառակ ուղղութեամբ կ'երթան: Զէ՞ մի որ երկրագունդն կլոր է, ու վերջապէս օրին մէկը դարձեալ դէմ առ դէմ պիտի գան: Դուք՝ ձեր միամտութեան մէջ՝ կ'ուզէիք թերեւս քով քովի տեսնել զանոնք: Սխա՛լ: Քով քովի պէտք է ըլլան ոչ թէ հօտն ու հովիւն, այլ վեղարը՝ վեղարին քով: Qui se ressemble s'assemble (Իրարու նմանողներն իրարու քով կուգան) չըսե՞ր միթէ ֆրանսական առածն: Ուրեմն ի՞նչ աւելի բնական քան վեղարաւորներուն ամէն կողմէ գալ հաւաքուիլը վեղարաւորներուն քով: Ցամէն շնորհաց 1897 Սեպտ. ի 19րդ օրուան վերապահուած էր Պոլսոյ պարիսպներուն մէջ համրել ոչ նուազ քան 47 վեղարաւորներ, որոցմէ 15 հատն արքեպիսկոպոս և եպիսկոպոս, — և այս տասն և հինգէն, չմոռնանք, ո՛չ մին ներկայ էր վեց վարդապետաց ծայրագունութեան աստիճան տալու եղական հանդէսին, բաց ի մէկ հատէն, որ սովորաբ հրաւիրուած էր՝ եպիսկոպոսական դասէն գոնէ մէկ ներկայ ըլլալու համար... իր կատարած հանդէսին: Տասն և հինգ հայ եպիսկոպոս մէկ քաղաքի մէջ: Ի՜նչ երջանկութիւն: Եւ մտածել այն խեղճութեան ժամանակներուն վրայ յորում մեր հայրերն ու պապերը տասն երկու եպիսկոպոս մէկ տեղ չեն կրնար եղեր բերել... Ամենայն Հայոց Հայրապետ ընտրելու և օծելու համար, ու կ'չատանան եղեր այն առաքելական թիւին ամբողջելի կոտորակներովը: Նոյն իսկ հանդարտութեան ժամանակներու մէջ, Մայր Աթոռն ինք եպիսկոպոսներու այսքան ճոխութիւն տեսա՞ծ էր միթէ: Աւելին կայ. Նիկիոյ Ժողովէն ի վեր, կամ (մեր հայ-կաթողիկեայ ընթերցողները գոհ ընելու համար) Քաղկեդոնի ժողովէն ի վեր, ո՞ր է այն արեւելեան Եկեղեցին որ այսչափ եպիսկոպոս մէկ քաղաքի մէջ — այն ալ գաղթականութեան քաղաքի մը մէջ, — համախմբուած տեսած ըլլայ:

Իրաւ է որ Փոքր Ասիոյ բոլոր երկայնութեան ու բոլոր լայնութեան մէջ հազիւ մեր մէկ ձեռքին մատներուն վրայ կրնանք համրել հայ եպիսկոպոսներու թիւը: Պոլսոյ դուռն՝ ի Նիկոմիդիա՝ ունինք եպիսկոպոս մը, և հատ մ'ալ գտնելու համար պէտք է ճեղքենք անցնինք բովանդակ Անատոլուն, հայաբնակ նահանգներն, Ասորեստանն ու Միջագետքն, և Պարսից ծոցին վրայ ի Պաղտատ կ'գտնենք երկրորդ եպիսկոպոսը, Դերձակեան, որ հոն բազմեր է՝ իր խնամքը շռայլելով 150 տնուոր հայ գաղութի մը, ինքզինքէն ալ ուրիշին ալ անօգուտ գաղութի մը: Արեւելեան նահանգաց մէջ ո՛չ մէկ հայ եպիսկոպոս: Հալէպայ նահանգաց մէջ՝ Մխիթարեան Տ. Խորէն Եպս. ալ ձեռնթափ եղած է ամէն կերպ գործունէութենէ, և իր շուրջն անցած դարձածներուն չմիջամտելէ զատ, ո՛չ իսկ կ'հետաքրքրի: Երուսաղէմ վարդապետներու արտահանութեան կեդրոն մը դարձած է ժամանակէ մ'ի վեր, իր եպիսկոպոսներու մերձքն (ծոցն) անփոփոխ կ'պահէ կ'պահպանէ: Ըսել է թէ հայ Եկեղեցւոյ մարմնոյն կենսական ու երբ ժամանաւոր կէտի մը վրայ համախմբուած են: Այսպիսի համախմբութեան մը բժշկական բառ մ'ով բորբոքում կ'ըսեն, եւ բորբոքումը կ'ըլլայ վէրք: Աստուածաբանական բառո՞վ ինչ կ'ըսեն արդեօք: Մոռցանք ասիկա հարցնելու այս կիրակի Բերայի պերճախօս քարոզչին Տ. Հմայեակ Եպիսկոպոսին, որ իր քարոզին մէջ կ'գանգատէր լրագրութենէն՝ Պոլսէ զատուիլ չուզող եկեղեցականաց դէմ գրելուն համար: Մեք այսուհետեւ գովեստ պիտի գրենք այնպիսի եկեղեցականաց համար: Բայց կ'վախնանք որ մեր գովեստն ալ յանժամ հեգնութիւն պիտի համարուի, և յետինն չար քան զառաջինն պիտի ըլլայ:

Քառասուն և եօթն վեղարաւորներէն չորս Արմաշցիք արդէն մեկնեցան Կ. Պոլսէ, մին ալ այս շաբթու կ'մեկնի, եպիսկոպոսներէն ալ մէկ-երկուքն արդարեւ հիւր են միայն, ինչպէս Սեբաստիոյ առաջնորդը. բայց այս ամէն զեղչերն ընելէ ետքը, դարձեալ կ'մնայ 40ի մօտ վեղարաւորներու թիւ մը, զորս Պոլսոյ մէջ պահելու ջերմագին բաղձանքովը չի տագնապիր Ազգը: Եթէ իրաւ է որ այս վեղարաւորներն են Եկեղեցիին սիւները—(ճարտարապետութեան այդ ոճին համակարծիք չենք մեք,)—ուրեմն ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ ամբողջ գաւառներ ու նահանգներ ունենանք ուր հատ մը վեղարաւոր չի գտնուիր,—նոյն իսկ դեղի համար, ինչպէս կ'ըսեն ռամկօրէն: Իրաւ է որ այս վեղարաւորներուն մէջ անանկնե՛ր կան զորս գաւառ մը ղրկելն այն գաւառի ժողովրդեան պատուհաս մը ղրկելէն աւելի բան մ'է, և իրաւ է որ խելացի Պատրիարք մը ամենամեծ բարիք ըրած կ'ըլլայ Ազգին ալ Եկեղեցիին ալ՝ եթէ այն շնորհունակ բարի ծաղիկներն ուշի ուշով իր աչքին տակ պահէ: Իրաւ է նաև որ այս վեղարաւորներուն մէջ կան Մայրագոյններ կան որոց Ս. Վ.ի աստիճանին բարձրացած ըլլալը խղճալի կերպիւ կ'պակսեցնէ Մայր-եկեղեցւոյ անցեալ կիրակի օրուան գեղեցիկ հանդէսին նշանակութիւնը, ցուցնելով թէ ծայրագունութեան ո՛ր աստիճան աժանցեր նուաստացեր է Հայ Եկեղեցւոյն մէջ: Բայց վերջապէս, քանի որ Ազգին ճակատագիրն այնպէս է որ իր հովիւներ այս վեղարաւորներուն մէջէն պիտի առնուին, ի՞նչպիսի կործանարար շռայլութիւն է՝ վեղարաւորներու այսչափ մեծ [illegible] մը Պոլսոյ մէջ պահել, և ի՞նչպիսի աղետալի անտարբերութիւն է՝ Եկեղեցւոյ դաշտին վրայ այնքան ընդարձակ ասպարեզներ անհովիւ, անտէր և անխնամ թողուլ: Կ'բաւէ՞ առարկել թէ «Պարագաները չեն ներեր, դրամ չկայ, դիւրութիւն չկայ,» են: Ամենէն աւելի պակսած բանն, ի վերջոյ, յօժարութիւնը, պարտաճանաչութիւնը, կրօնական հոգին չէ՞ միթէ: Ալ ինչո՞ւ զարմանանք որ իր բնական հովիւներէն յուսահատած ժողովուրդն իր աչքը կ'դարձնէ օտար հովիւներու, և ոմանց համար Հռոմայ Եկեղեցին, այլոց համար Բողոքական եկեղեցիներն ուրիշ ո՛չ մէկ կերպիւ բացատրուելիք հրապոյր մը կամ ձգողական զօրութիւն մը ստացած կ'երեւին: Մեք այդ երեւոյթին չէ՛ որ կ'զարմանանք, հապա այս Ազգին այսքան անտարբեր հովիւներ ունենալով հանդերձ՝ այսչափ ժամանակէ ի վեր իր Եկեղեցիին այսքան հաւատարիմ մնացած ըլլալուն կ'զարմանանք: Գեր. Տ. Հմայեակ Սրբազան ինքն եւս չէ՞ զարմանար այս իրաւցնէ եղական երեւոյթին:

(*).— Ինչպէս երեւցաւ Բիւզանդիոնի երեկուան ցուցակէն:

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ ՍՈՒՐԻԱՅ

Լիբանան. — Լիբանանցիները. — Թէլինէաց մաղաքներուն. — Զմմառու Հայ Կաթողիկեան Վանքն ու վանականք. — Աստուածածնի հնագոյն պատկեր 150 տարուան. — Հ. Արսէն Աճէլեան. — Լիբանան գիւղը.

Ա.

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲՈՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.)

ՊԷՐՈՒԹ, 16/28 Սեպտ.

Սիրելի են ինձ լեռներն, ինչպէս կապուտակ ծովին ալեակները՝ իրենց ճերմակ փրփուրներովը: Կ'սիրեմ լեռները, լե՛րկ ու անառիկ, որոնց երկնաբերձ ու խոլոտ գլուխներ՝ կ'ծածկուին յաւիտենական ձիւներով: Վերջապէս կ'սիրեմ սե՛պ սե՛պ ժայռերն ալ ամպահերձ ու անմատչելի, որոնց հրաշակերտ սարերուն վերեւ, կ'հանգչին մշուշն ու ամպեր, և ուր բոյն կ'դնեն սրաթռիչ արծիւն ու բազէն:

Տեսած էք երբեք այն սրածայր և երկնակարկառ ապառաժներն, որք դարուց ի դարս կ'ճակատին անվեհեր ոռոտնդոստ շանթերուն, և կ'մնան անյողդողդ՝ կատաղի մրրիկներու եւ վայրագ հողմոց հանդէպ: Լեռներ սիրելի են. զի անոնք ոչ միայն բնութեան վեհաշուք տաճարին սիւներն են անշարժ, որք իրենց ոտներն մխրճած են երկրի ընդերքը մէջ, այլ և անբարբառ վկաններն են անցելոյն, յիշատակք անմոռաց դէպքերու. եւ մանաւանդ հանդիսատեսք եղած են Արարչին հրաշագործ գործերուն: Այնպէս լերինք տեղ մ'ունին մեր սրտերու եւ մտաց մէջ և որք ընդ միշտ կ'երեւին հանդէպ մեր աչաց, երկնաբերձ, պատկառելի և ակնապարար երեւոյթով մը: Այս պատմական լեռներէն մէկն է նաև Լիբանանու լեռն, որ ստէպ կ'յիշուի Ս. Գրոց մէջ իր պերճ մայրիներովն ու խնկաբոյր եղեւիններովն, որով շինեց Սողոմոն Տիրանուէր տաճարն ու իր պալատը:

Սրբազան մատենագիրք յաճախ յիշած են Լիբանանու բարձր սարերն այլաբանօրէն, որ կանգնած են իբրեւ հզօր պատուար ի հիւսիսոյ՝ անոր ծովանման տերեւոց ծփալն ի հողմոց, անոր անուշ ու ազնիւ գինին, անթիւ հօտերը: Մովսէս ո՛րքան կ'ցանկար մտնել Սուրբ երկիրն, որպէս զի, «այն բարի լեռն ու Լիբանանը տեսնէր: Սողոմոն իր սիրականին համար որ, Քրիստոսի օրինակն էր, կ'ըսէ. «կերպարանքը Լիբանանին պէս էր, դէպի Դամասկոս նայող Լիբանանին աշտարակը:»

Ահա այս պահուս կ'գտնուիմ Մովսէսի ցանկացած Լիբանանու բարձր գօտիներէն միոյն վրայ, ուսկից կը գրեմ այս տողերս: Լիբանան երկու ճիւղ է, որք կ'երկարին հիւսիսային արեւելքէն դէպ ի հարաւային արեւմուտք, երկուքն ալ գրեթէ համահաւասար ուղղութեամբ մը՝ Միջերկրականի ծովափին ի վեր: Արեւմտեան գօտին բարձր է քան արեւելեանն, որուն համար արաբացի բանաստեղծ մը ըսած է, «իր գլխոյն վրայ կ'կրէ ձմեռ, ուսերուն վրայ՝ գարուն, ծոցին մէջ՝ աշուն, մինչ ամառը կ'ննջէ առ ոտս նորա:» Կառքով 2 ժամէն կ'հասնինք Ճէտէտէ ըսուած ծովափնեայ գիւղաքաղաքն, որ Լիբանանու ստորոտն է. կէս ժամ հանգիստ ընելէ յետոյ, ձիաւորեալ կ'կատարենք մեր վերելքն ի Լիբանան: Ճանապարհը թէեւ օձապտոյտ և մանուածապատ, բայց սակայն սքանչելի կերպով շինուած խճուղի մ'է: Լիբանանու զառիթափին, որ, ծովեզրեայ դաշտէն սկսելով դէպ ի վեր կ'բարձրանայ աստիճանաբար, ծածկուած է երկուստեք ածու ածու թզենիներով, ձիթենիներով և ամենէն աւելի թթենիներով ու մայրիներով, որք ակնահաճոյ տեսարան մը կ'ընծայեն ուղեւորին աչաց: Այս լեռը քաղաք մ'է միանգամայն. լերանց կողերն ի վեր, բլրոց վրայ, մայրի ծառոց և կաղնիներու թաւաթուփ անտառներու ծոցը, լի՛քն են հոյակապ տուներով, ուր ամրան Պէրութի հարուստ դասակարգն ալ կ'ելնէ զովանալու և առողջարար օդը շնչելու, և մինչեւ իսկ Հալէպէ, Դամասկոսէ, Եգիպտոսէ օդափոխութեան համար հոս կուգան անիրաւ Մամոնային բարեկամները:

Լիբանանի բնիկները Տէուրզի եւ Մարոնի ցեղերն են, որոնց երկուքն ալ զիրար կ'գերազանցեն մոլեռանդ կրօնասիրութեան մասին: Շատ ալ ծոյլ են մեծ մասամբ. հոս ժողովուրդի էն մեծ զբաղումն է շերամաբուծութիւն, որով իւրաքանչիւր թթենի աղքատիկ երկրագործին համար կաթնատու այծ մը կամ կով մ'է, ինչ որ է Սսոյ կողմն երկրագործին համար իր կովն ու եզը: Լիբանանու բարձր սարերն որ արդէն լերկ ապառաժուտներ են, շղթայից ու լեռնահովիտներու մէջն ալ շատ քիչ կ'գտնուին պարարտ հողեր և ջրարբի վայրեր: Հոս յանկարծ միտքս կուգայ Տաւրոսի անմշակ կոյս դաշտերը, պարարտ հէշերն ու կենսատու ջրերն, ուր իւրաքանչիւր քայլափոխիդ կ'հանդիպիս առատորակ ջրերու ու վճիտ աղբերակներու: Բայց հոս լեռնաբնակ ժողովուրդն՝ աւելի կ'պարապի այգեգործութեամբ, քան թէ շերամաբուծութեամբ, բաց ի Անտիոքայ հայ գիւղացիներէն, որք գրեթէ մի միայն շերամաբուծութեամբ կ'ապրին:

Շարունակ 2½ ժամ միշտ դէպ ի վեր՝ ոլորապտոյտ ելք մ'ունեցանք, և արդէն հասած ենք մեր իջեւանավայրը: Ապառաժուտ լերան մ'ուսին վրայ բազմած է Զմմառի Վանքն, իր ծովահայեաց սքանչելի դիրքով՝ շրջապատեալ կաղնի և մայրի ծառոց անտառներէ, որք աւելի վեհ երեւոյթ մը կուտան այդ մենաստանին:

Առաջին անգամ կ'տեսնենք Գերապայծառ Վանահայր Հայր Անդրէասը, պարթեւահասակ ու ջղակազմ, ժպտուն ու սիրալիր ընդունելութիւն մը կ'ընէ մեզ. իրեն դէմքը, դիմագիծն եւ յստակ ու հատիկ հատիկ խօսուածքն՝ անմիջապէս կ'համոզէ զիմացինը թէ՝ սա է այրն Աստուծոյ, և արդարեւ այնպէս ալ գտանք զինքը. մսէ աւելի չէր և մարմինէ աւելի սիրտ մ'է համակ, զեղո՜ւն ազնիւ զգացումներով: Հ. Անդրէաս բնիկ Կիլիկեցի է, բայց աւելի սնած ու զարգացած է ի Հռոմ: Սակայն այսուհանդերձ իր ծննդավայրի սէրն ու յիշատակ դեռ վառ ու թարմ կ'մնան իր կրծոց տակ: Լեզուագէտ, պատմագէտ ու քաջ հայկաբան եկեղեցական մըն է Հայր Անդրէաս. տեսանք իր պատմական հեղինակութիւններն. ունի առանձին իր թանգարանն ու գրատունը:

Քիչ յետոյ կուգան կ'շրջապատեն զմեզ վանուց երիտասարդ վարդապետներն, ամենքն ալ Ս. հոգի զաւակներ՝ ժպտուն ու քաղցրախօսիկ: Բայց չեմ գիտեր թէ՝ ինչո՞ւ այսպիսի օդասուն մենաստանի մը այս երիտասարդ հայր սուրբերը, դալուկ ու գունատ էին. թէև կ'ժպտին, բայց միշտ կ'երեւին մելամաղձոտ ու մտածկոտ, որք ըստ իրենց եկեղեցական աւանդութեանց, խօսելէ աւելի կ'աղօթեն ու կը խաչակնքեն, նստելէ աւելի կ'ծնրադրեն, ննջելէ աւելի կ'ընթեռնուն: Իրենց վանահօր պէս շատ ընթերցասէր ու գրասէր են. կ'կարդան Բիւզանդիոն Հայաթերթը, Ճէրիտէի Շարգիյէ, Մէճմուայը Ախպար և մի քանի եւրոպական կրօնական թերթեր:

[illegible]

ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ ԲԱՆԱՑԻՐՆԵՐԸ

Անցեալ կիւրակէէն ի վեր օրէ օր հոս հասան Պրուսացի, Պիլէճիկցի, Աֆիօն-Գարահիսարցի, վերջապէս Անատոլուցի բազմաթիւ ուխտաւորք որք իջեւանեցան քաղաքիս Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ հիւրանոց սենեակներն եւ հինգշաբթի ուրբաթ ճամբայ ելան դէպ յԱրմաշ: Էսկի-Շէհիրի կին մը կ'մնար. իր համր զաւակը Զարխափանին առջեւ բժշկուած էր: Ահա «Հաւատք քո կեցուցին զքեզ»ը քանի դարերէ ի վեր կ'կրկնուի: Կինը կ'սպասէր որ իր քաղքէն ապսպրած անգին չորերը գան որպէս զի նուիրելով Ցիսուսի մանուկին, այնպէս մեկնէր: Ես ևս քանի մը բարեկամներու հետ շաբաթ օրը գացի յուխտ եւ կիրակմուտքի ժամերգութեան հասայ: Լուացուելէս վերջ, վեհարանը, դպրանոցն այցելեցի. անշո՜ւք, կարծես ննջեցեալը նոր իջեցեր էին, կ'թուէր թէ սուգ մը կար: Դուրեան Հ. Սուրբին բացակայութիւնն զգալի էր: Այս ամենասիրելի վարդապետներ մեկնած էին, մին իբրեւ տեղապահ, մին քարոզիչ, միւսն յանձնաժողովոյ մը գլուխը: Դպրանոցին մէջ մի քանի աբեղաներ միայն կային, գլուխնին խոնարհած գրասեղաններու վրայ, կ'աշխատէին լռիկ, անտարբեր իրենց շուրջին: Ժամը մէկն էր երբ ազգ. սրճարանը մտայ: Ատաբազարցիք օղիի սեղաններուն շուրջը բոլորուած, միշտ կ'կրկնէին «կէս կէս խմենք պէ՛, թէք մ'ալ միւսիւ ժանին», եւ այսպէս տասնեակ խումբեր: Իւրաքանչիւր սրճարան գինետուն մ'էր այլ եւս: Բարեկամներէս մին գիտել տուաւ թէ աս որքա՛ն կ'խմեն Ատաբազարցիք. ըսածը շիտակ էր. 15 տարեկաններէն մինչ 75ը կ'կնճէին. այս ի՛նչ մոլութիւն: Քաղաքացիներէս ո՛ւր են ասկէ մի քանի տարի առաջուան երկայն Փէս, չալվարով երիտասարդներն, այժմ Փէսերնին կարճ, բանթալոնին լայն, բոլորովին շիք միւսիւի տիպարներ, իրենց հագուստը կարծես 97ի վերջին մօտան կ'պօռայ: Գիշերն հասած էր. բոլոր նուագածուք մէկ կը զարնէին Միլլէթ Գազինօի մէջ. անդին էֆէնները, քէչէ քիւլահ դրած, ոմանք քէֆին Պրուսա [illegible] փաթթած, Երէնքէօյ [illegible] ֆոթուռով, [illegible] (.'): Գանտրա հավասի զարնել կուտային [illegible] բանայիրին համն հօտը տեղն եկած էր: Առաւօտուն վանքին զանգակը կ'հնչէր, բաբեպաշտներուն կոչնակը՞. իսկոյն սրթնցայ. ժամը 2 էր: Եկեղեցի գացի: Զարխափան Ս. Աստուածածնի առջեւ կեցած հիւանդներուն մէջ տեսայ դեռատի հիւանդ հարս մը և ճանչցայ. Ատացի Թիւթերեան Բերբոնէն էր. վերջը Տիկին Ա. Գալիպճեան: Քանի որ առիթը ներկայացաւ անցողակի ըսեմ թէ քանի մը տարի առաջ լուսահոգի Պ. Միհրան Այվազեան կնութեան կ'ուզէ Բերբոնէն, բայց ծնողքը չեն տար եւ Միհրան սրտին ցաւէն կ'մեռնի: Ի վերջոյ Անդրանիկ Գալիպճեանի հետ կ'ամուսնացնեն զԲերբոնէ, որ կ'խելագարի եւ յիմարանոց կ'դրուի, բայց ցարդ չէ աղէկցած եւ բժիշկներն յուսահատած են: Անդրանիկ քանիցս Կրօն. Ժողովոյ դիմելով, կրկնամուսնութեան արտօնութիւն կը խնդրէ, որ կ'մերժուի: Խեղճ երիտասարդն ո՛ւր դիմելը չգիտէ: Իր խելագար կինն Արմաշ ալ չբժշկուեցաւ: Անդրանիկ այժմ ուրիշ աղջկան մը հետ խօսք մէկ ըրած է, և կ'խորհի ուրիշ միջոցի դիմել և պսակուիլ: Թէեւ դարմանը չեմ գիտեր, բայց անշուշտ Կրօն. Ժողովը [illegible] գաղափար մը կ'մատակարարէ: Ցաւարտ ժամերգութեան, Վանքին նոր շերամարոյծին հետ նստած էինք սրճարանը: Բարեկամիս յայտնեցի թէ մինչեւ այն ատեն 100 ոսկւոյ ըմպելի, օղի, գինի, փօնեաք են, սպառած էր եւ այս ճիշտ հաշիւն է որուն տեղեկացած էի ժամ մը առաջ: Շուարեցաւ. ասոր հետ բաղդատութեան դրի մատաղացին հասոյթը, որ ամբողջ 1,527 ղրուշ եղած էր շաբաթ առտուէն ցաւարտ ժամերգութեան կիւրակէին: Շաբաթ իրիկուն նուագածուք խսկ 10 ոսկի շահած էին. ըսել է թէ ուխտաւորք թուով քիչ էին. քանի ղրուշ դարպաս գոյացմէն տեղեակ չեմ: Պոլսէն եւ Ռումելիէն ուխտաւոր չկար. ամբողջ Անատոլուցի և մեծ մասամբ Ատաբազարցի: Պտոյտի պահուն տեսայ բոկոտն Թուրք կիներ նահապետական ֆէրաճէով, ուսերնուն վրայ կրելով երկար փայտ մը որուն ծայրերէն կախուած են կաթ ու մածուն, մէկ ձեռքերնին ալ վառեակներ, սագեր բռնած կ'ծախէին. ասոնցմէ ալ սա դժգոհութեան խօսքերը լսեցի թէ «Սթամպօլլու եօգ տըր, գըզ, փունու իչուն գալլար սաթըլմայօր»: Մեր քայլերը վարի թաղերը կ'ուղղէինք: Պզտիկ դագաղ մը կ'տանէին գերեզման: «Առաքել աղբօր տղան է, որ հազէն մեռաւ», ըսաւ յուղարկաւորներէն մին, երբ հարցուցի: Կապուտ ձէօնը ճարակած է Արմաշ ալ. շատ մանուկներ կը տառապին և ստէպ զոհ կ'երթան:

Հետեւեալ օրն Ատաբազարի տօնավաճառ օրն էր. ժամ 9ին մեկնեցայ մինակ եւ իմ այս լեռնային ճամբորդութեանս մէջ թէեւ առանձին, բնաւ վախու տեղ չունէի. զի ճանապարհաց վրայ ապահովութիւնը կատարեալ էր, և [illegible] այնքան բազմութեան մէջ իսկ անկարգութիւն տեղի չունեցաւ շնորհիւ ձեռք առնուած տնօրինութեանց: Հետզհետէ ուխտաւորք կ'հասնին ու ամէն ժամ իրենց քաղաքները կ'մեկնին:

Ատաբազար, 18 Սեպտ. Ա. Մ. Ա.

ՔՐՈՆԻԿ . . . ԳՈՒՄ-ԳԱՓՈՒԻ

Կատակերգութեան Բ. արարուածն ալ տեսանք. գիտէ՞ք առաջինը. պատմեմ: Մեր Աղքատախնամի Պ. Պ. վարիչներն անցեալ կիւրակէ իրենց հրաժարագիրը գրելով՝ գրպաննին կ'դնեն. յետոյ հռչակաւոր Օրինոյ հաւինօն ըմթալով՝ Հիմնադիր Ժողովոյ մարմնացումն եղող մէկ անդամը կ'գտնեն. հոն քիչ մը ժամանակ անցընելէ յետոյ, Գէորգեան Ճեմարանի կախին շրջանաւարտին առաջարկութեամբ, Շիշլիի Շաֆաք գազինոն կ'երթան, ուր գիշերուան ժամը մինչեւ 3-4 Բագոսի տաճարին խնկարկութերը ժամանակ անցընելէ յետոյ՝ հռչակաւոր հրաժարագրերնին կ'հանեն սեղանին վրայ կ'դնեն: Բայց օղիի գաւաթներուն հանած գոլորշիներէն՝ Հիմնադիր Ժողովոյ ամենայն ինչը չկրնալով նշմարել, լեցուն շիշ մը ջրով կ'մկրտէ զայն: Գրերը բնականաբար այլ եւս չկարդացուելու աստիճանին կ'հասնին, որով իբրեւ անպէտ թուղթ մը կ'պատռէ ու կ'նետէ: Այս դէպքն է ահաւասիկ որ Մասիսի և Ճէրիտէի Շարգիէի ընթերցողները գիտեն. կարդացին թէ Գումգափուի Աղքատախնամի անդամներն իրենց հրաժարականները տուին, բայց ամենուստ մերժման վրայ, վեհանձնաբար դարձեալ ըստ առաջնոյն կ'շարունակեն եղեր իրենց պաշտօնը: Մեր կողմէ բարի յաջողութիւն:

* * * Անշուշտ կ'ուզէք լսել Բ. արարուածն ալ, որ իր տեսակին մէջ նորութիւն մ'է։ Ազգասախնամի մատակարարը Թաղեցիններուն իրենց մասին ցոյց տուած... անտարբերութեան վրայ՝ Ազգասախնամի խորհրդարանին բանալին այս ՆՇ. կ'առնէ Թաղ. Խորհրդոյ կ'յանձնէ. սակայն յետոյ մէջերնին ինչ կ'անցնի կ'դառնայ չենք գիտեր, Տեառն Մելիքեանի ընտրածներն այս Ուր., Թաղ. Խորհրդոյ ներկայանալով՝ Ազգասախնամի բանալին կը պահանջեն, տարկելով թէ մատակարար էֆ., տղայարար, առանց մեր գիտութեան յանձնած է զայն. Թաղ. Խորհրդոյն ալ այս [illegible] կառավերջութեան վերջին վարագոյրն ալ տեսնելու փափաքին չկրնալով յաղթել, առանց խօսելու բանալին կ'յանձնէ ։

* * * Մէկ քանի բարեկամներ, մատակարար էֆէնտիի այս տղայական համարուած (*) արարքը Տ. Ոսկի Հօր գեղագրի խնդրոյն պէտքէ կ'համարին։ Քահանան բժշկէ մը գեղագիր մը կ'առնէ. Ազգասախնամի նամակին մէջ՝ գործակատար Ն. այսին [illegible] յանձնէ չինել տալու խնդրանօք, միանգամայն [illegible] ներկայ եղող խորհրդոյն անդամներէն Տեարք Խեճամուրեան եւ Պօղբեան կ'թախանձեն Տ. Հօր, որպէս զի գեղագիրն ընկերութեան հաշուոյն չինուի, գիտնալով թէ մեռ կարծեալներուն չափ ինքն ալ ազատ է. մատակարար էֆ.ն ալ համաձայնութիւն կուտայ, եւ գեղագիրը կ'առաջարկէ չինուելու համար։ Ու երբ անցեալ չորթու օր մը, Մասիսին մէջ, անամօթաբար, քահանային ազգասէրութիւնն երեսին կ'զարնեն, մատակարար էֆ.ին ստորագրութիւնն ալ դնելով այն գրութեան ներքեւ փառած ստորագրութեանց շարքին մէջ, այլ եւս մռանց վերջը մատծելու, բանակցութեանը կ'յանձնէ Թաղ. Խորհրդարան։

* * * Մասիս ըսի ու միտքս իյկաւ. Տ. Ոսկին Մասիսի մէջ հրեցած այդ ողորմելի հրատարակութեան ի պատասխան գրկած մէկ յօդուածը, Մասիսի վարիչներու կողմէ Ազգասախնամի ատենականեայ դիւանին ղրկուեր է, որպէս զի անոր համաձայն ինքզինքնին պաշտպանեն. այս դէպքը մատակարար էֆ.ն անցեալ օր ի ձայն փողոյ եւ սրինգի Գում-գաբուի կայարանին ամենուն իր բարեկամներուն կ'պատմէր։

Խմբագրական խորհուրդ ընկալեալ սովորութիւնները դժբախտաբար անծանօթ են ինծի։ Դուք, Տէր Խմբագիր, Մասիսի այս տարբերակութեան ըրած ծառայութիւնն ինչպէս կ'գտնէք. մեզ, լռագիր ընթերցողներուս, համար շիտակը զզուելի պարծառնեցա։ (**)

Գում-գաբու ԱՂԱՃԱՆ (***)

(*).— Զարմանք որ իրենց խօսքով, բաւական ճարպիկութիւն եւ տնտեսագիտութիւն պահանջող գործ մը, ղեկավարելու մատակարարութիւնը [illegible] մը ձեռքը կ'յանձնեն. իրենց ամէն գործերն ալ խմբլին հետ համեմատութեան դրէք։ Ծ. ԹՂԹ.

(**). Մեզ եւս։ Ծ. ԽՄԲ.

(***). Այս «Բրոնիկի» հրատարակեցինք Բերեւ զուարճալիք, տեսնելով որ Զորս Թաղերուն ազգասէրներուն մատակարարութիւնն որքա՜ն թեթեւութեամբ յանձնուած է այնքան թեթեւ ուղեղներու եւ այնքան ապիկար ձեռքերու։ Առողջ հետ լուրջ վիճաբանութիւնն այլ եւս անօգուտ կ'համարինք, քանի որ տասն օր առաջ իրենց վրայ գրուած մեր խմբագրականն անպատասխանի թողլով, անոր մէջ իրենց երեսին զարնուած բարոյական ծանր թերութիւններն իրենց լռութեամբ խոստովանեցան։ Բայց միւս կողմէ իրբեւ վերջին ծառայութիւն մը Զորս Թաղերու ազգասէրներուն, խղճի պարտ մը կ'սեպենք արձանագրել մի եւ նոյն Ազգասախնամի անդամոց կողմէ մեզ ուղղուած այս գանգատը թէ «Միսն 5 ½ ղրշ.ի կ'գնուի, ան ալ ոսկրի եւ ճարպի խառնուրդ մ'է լոկ, մինչ Պոլսոյ կողմը) բոլոր այս ամառ, Գըվըրճըգի ընտրելագոյն տեսակն 5 ¾ ղրշ.ի կ'ծախուէր։ Կաթը զոր կուտան հիւանդներուն՝ ջուր է որուն կաթ խառներ են։ Ազգասախնամը ցարդ չէ ունեցեր կաթնաչափի գործի մը։ Բոնդրոյ բնաւ չկայ։ Որո՞ն կոկորդը կ'անցնին այսքան [illegible] մատակարարութենէ մը գոյացած տարբերութիւնք։ Փոխանակ քանի մը նպաստաւորեալներ պարպելու անհարկի չռայլութեամբ, աւելի աղէկ չէ՞ն ըներ, եթէ աւելի [illegible] նպաստ մ'ընծայեն խեղճ ողորմելի աղքատներուն։ Պատրիարքական Փոխանորդ Հայրն եւ Միհրտիչ էֆ. Մելիքեան, մեծ խորհրդատուներն այս Ազգասախնամին, ու գերագոյն վարիչներն, արդեօք չե՞ն կրնար աւելի պարկեշտ եւ արդիւնաւոր մատակարարութիւն մը կազմակերպել տալ։ Ծ. ԽՄԲ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԹԷՆՔԷ կ'գրեն թէ հաշտութեան բանակցութեանց լիազօր պատուիրակ իշխան Մավրոկորտատօ՝ Տէքէլիա պալատն հրաւիրուելով, պատիւ ունեցեր է Նորին Թագաւորին հետ ճաշելու։ Իշխանին հետ, իբրեւ երկրորդական պատուիրակ, Կ. Պոլիս պիտի գան նաեւ մայրաքաղաքիս հելլէն դեսպանատան նախորդ Ա. քարտուղար Մ. Զալաքոստա, նախորդ քարտուղար Մ. Գարաճա եւ արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնեաներէն Մ. Մ. Լակուտաքիս ու Քսիտաքիս։ Իսկ սահմանագծման յանձնաժողովոյ պատուիրակաց Գնդ. Զաֆիրոպուլոսի ու Բոնազանդինիտիսի օգնական կարգուեր են հարիւրապետ Ն. Հաճիանէտիի ու Բ. Կրէտէին։

—Թէեւ Մ. Զաիմիս պնդեր է որ իշխան Մավրոկորտատօ ԲՇ. (ե. էկ) ճամբայ ելնէ, բայց իշխանը մէկ քանի օր ժամանակ ուզեր է խնդիրն ուսումնասիրելու։

—Թեսալիացւոց վերադարձին համար կարգեալ յանձնաժողովին անդամ անուանուեցան Մ. Մ. Տուրուգիս եւ Պուքլաքոս։

—Հելլէն թերթ մը կ'ըսէ թէ գերման կառավարութիւնն, որ այժմ շատ հաշտարար ընթացք մը բռնած է, յայտարարեր է որ գերման պահանջատէրք պարտին գոհանալ հակակշռով եւ մեղմել իրենց ծայրայեղ պահանջները, որոց այժ տալու բնաւ տրամադիր չէ Գերմանիա։

—Հակակշռի յանձնաժողովոյ գերման պատուիրակ Մ. Դէսզա ի մօտոյ Աթէնք կ'սպասուի։ Իրեն պիտի ընկերանան գերման պահանջատիրաց քարտուղար Մ. Րոսլէր և իրաւագիտութեան տոքթոր Մ. Քոֆման իբրեւ օգնականներ խորհրդական։ Աթէնքի գերման դեսպանը պաշտօնապէս Աթէնքի դահլիճին ծանոյց Մ. Դէսզայի անուանումը։

—Զրոյց կայ թէ ֆրանսացի տնտեսագէտ Մ. Օրնշտայն ի մօտոյ Աթէնք պիտի երթայ և ֆրանսացի սեղանաւորաց խումբի մը կողմէ առաջարկութիններ պիտի ընէ փոխառութեան մը համար։ Մ. Օրնշտայն 1893ին ալ նմանօրինակ պաշտօնով մը Յունաստան գացած էր։

—Երեսփ. ժողովոյ վերջին նստին մատուցուած տեղեկագրի մը համաձայն, ելմտացոյցի բացն որ ցայժմ 50,313,128 միլիոն դրահմի 96 լեպտա է, մինչեւ տարւոյս վերջը 60 միլիոնը պիտի գանէ։ Այս բաց պիտի գոցուի կնքուելիք մեծ փոխառութիւնով մը։

—Նորկիոս իշխան ութ ամսուան բացակայութենէ յետոյ կիրակի Աթէնք դարձաւ և կայարանին մէջ ընդունուեցաւ նախարարներէն։ Իշխանն ուղղակի Թադոյի գնաց։ Կոստանդինոս և Նիքոլա իշխաններն ալ նոյն օրը կէս օրին Լաւրիոն հասան եւ ուղղակի Թադոյի գացին։

—Հեռագրական լուր մը նայելով Սըր Էտկար Վինսընդ Աթէնքէ Լոնտոն գացեր է և ոչ Բարիզ։ Անգլ. թերթ մը կ'ըսէ թէ Սըր Էտկար Աթէնքի մէջ չէ յաջողեր։

Բայց Աթէնքէ առ տեղեկութիւններ կուտան Օսմ. Պանքայի ընդհ. տնօրէնին առաջարկութեանց վրայ.— Սըր Էտկար յայտարարեր է որ 10 միլիոն 400,000 տրախմի հասոյթ մը և մաքսային հասոյթներն եթէ փոխարէն ցոյց տրուէին, պիտի կրնայ 150-200 միլիոն Փր.ի փոխառութիւն մը յանձնել, պահելով նաեւ պահանջեր է որ ինք պատշաճ կարգուի հելլէն կառավարութեան կողմէ։ Մ. Զաիմիս պատասխաներ է թէ առ այժմ 150 միլիոն Փր.ի փոխառութիւն մը բաւական է եւ թէ զինքը պատուիրակ չեն կարող կարգել, այլ միայն իբրեւ միջնորդ կրնան ընդունիլ։ Սըր Էտկար ընդուներ է այս առաջարկութիւնը։

—Աթէնքէ կ'գրեն Հոկտ. 9 թուով.—Վարչապետ եւ արտաքին գործոց նախարար Մ. Զաիմիս անցեալ ԴՇ. դեսպանաց երէց անդամ Մ. Օնուի յանձնեց պաշտօնագիր մը, որով նախաշաւիղներու պաշտօնագրոյն ընդունելութիւնը ծանուցանելով, պաշտօնապէս կ'յայտարարուի իշխան Մավրոկորտատոյի ընտրութիւնը իբրեւ պատուիրակ վերջնական դաշնագրոյն։ Նոյն օր Մ. Զաիմիս ընդունեց այցելութիւնը մեծ Տէրութեանց դեսպաններուն որք յայտարարեցին թէ իրենց կառավարութիւնները յօժարամիտ ընդունած են Աթէնքի դահլիճին առաջարկութիւններն ի մասին ելմտական խնդրոյ կարգադրութեան [illegible], եւ թէ կառավարութիւնք ի մօտոյ պիտի կարգեն իրենց պատուիրակներն, որպէս զի [illegible] համաձայնի անոնց հետ։ Դեսպանք յանձնարարեցին հելլէն նախարարութեան աւելի լուրջ միջոցներ ձեռք առնել հաշտութեան պայմանաց գործադրութեան համար։

—Մ. Տէլեանի ի մօտոյ ուղեւորութիւն մը պիտի կատարէ ի Պեղոպոնէս։

—Ծովակալ Քանարիսի նաւաբաժինն հրաման ստացաւ Սալամինա երթալ և մարտանաւերու զէնքերը պարպել։

—Օտար կամաւորներն ալ արձակուած ըլլալով, տասն օրուան պարէն տրուեցաւ անոնց, որք հելլէն կառավարութեան ծախքով իրենց տեղերը պիտի ղրկուին։

—Բարիզէ կ'հեռագրեն թէ փոխատուութեան խնդրոյն համար Աթէնքի մէջ կատարուած բանակցութիւնք այս շաբթու կ'աւարտին։ Ֆրանս. եւ անգլ. սեղանաւորական հաստատութիւնք պիտի միջնորդեն տուգանքին հատուցման։

ԿՐԵՏԷ.—Բարիզէ կ'հեռագրեն թէ, Ջ'ըսէ Իգտամ, եւրոպական դահլիճներն [illegible] են բանակցիլ Բ. Դրան այն ծանուցագրոյն վրայ, որով բոլոր մեծ տէրութիններէն պահանջած է արգիլել Կրետէի մէջ ծովակալներուն գործադրել [illegible] տնօրինութիւնները. Բ. Դուռը մանրամասնօրէն պարզեր է այդ տնօրինութեանց անյարմարութիւնները։

—Կ'ըսուի թէ Աւստրիոյ դահլիճը Կրետէի խնդրոյն վրայ զեկոյցներ ըրեր է մեծ տէրութեանց դահլիճներուն։

—Հանեայէ կ'հեռագրեն Հոկտ. 11 թուով թէ Կրետէցի ապստամբներ մէկ քանի անգամ զէնք պարպեր են եւրոպացի սպայից ոմանց վրայ։ Միջազգային զինուորք գրաւեր են Մալաքսայի բերդն՝ ապստամբաց արարքներն արգիլելու։

—Օսմ. կառավարութիւնն որոշեց Կրետէի Իսլամաց համար նոր ծանուցագիր մը ղրկել մեծ տէրութեանց։

—Ապստամբաց պետերն ի ժողով պիտի գումարին Աքրոդիրիի բլուրին վրայ։

ՎԻԵՆՆԱՅԷ հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ քաղաքական ակմբոց մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'տրուի այն տեսակցութեանց, զորս Կ. Պոլսոյ աւստրեան դեսպան ֆօն Բալիչէ ունեցաւ թէ՛ կայսեր և թէ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ԷՏՀԷՄ ՓԱՇԱ, որ Տըմոքօ կ'գտնուի միշտ, իմացուցեր է Վոլոյի երկաթուղոյն տնօրէնին թէ Տոմոքոյի [illegible] պէտք պիտի [illegible] երկաթուղոյն։ Վոլոյի կառավարիչը ծանուցեր է բնակիչներուն թէ մարդ իրենց գործին [illegible] չխառնուի, և Ստանաւոտ կալուածներն ամբողջովին իրենց տէրերը դարձած են։ Հանդարտութիւնը կատարեալ է Թեսալիոյ ամէն կողմը։

ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ.— Անգլ. լրագիրք կ'ըսեն թէ Մակեդոնիայի մէջ երեւան եկած աւազակներն ընճաներ են և թէ օսմ. կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած է անոնց պատժելու։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ [illegible] որ այժմ [illegible] կ'գտնուի, արեւելեան խնդիրներուն վրայ կարեւոր տեղեկութիւններ պարզեր է Իտալ. արտաքին գործոց նախարարին։ Խնդրեր է որ այլեւս Կ. Պոլիս չդառնայ եւ իր այս խնդիր նկատողութեան առնուեր է նոյն նախարարութեան կողմէ, սակայն վերջնական որոշում մը չէ տրուած։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅԵՐՆ Ի ՌՈՒՍԻԱ.— «Բեդեբուրկէ հոկտ. 8 թուով կ'հեռագրեն թէ, Ջ'ըսէ Իգտամ, Պաշտօնական Օրագիրը Զարին մէկ հրամանագիրն հրատարակած է Հայոց վերաբերեալ։ Այս հրամանագրով Հայոց թէ՛ կրօնական և թէ ուրիշ տեսակ վարժարանք Ռուսիոյ կրթական պաշտօնատան հսկողութեան կ'ենթարկուին։ Ռուս կառավարութեան այս միջոցներու դիմելուն պատճառը սա է թէ, կ'ըսեն Կովկասեան ամէնալ ռուս թերթեր, Հայ վարժարանաց մէջ գրգռութիւններ կ'ըլլան Օսմ. կառավարութեան դէմ որ Ռուսիոյ բարեկամն է։ Այս լուր կ'յուսանք թէ քիչ մը կ'զովացնէ Ռուսիոյ Հայոց բորբոքած գլուխները։»

ԱՓՂԱՆՍՏԱՆԻ ԷՄԻՐՆ ԵՒ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ.— Լոնտոնի լրագրերն անցեալ ԵՇ.ի թուով հրատարակեցին թարգմանութիւնն այն նամակին, զոր Էմիր Ապտ-իւր-Րահման ղրկեր է Բեշաւուրի անգլ. գործակատարին, ծանուցանելով թէ ի՛նչ ըսուած է իրմէ Անգլիացիներուն դէմ օգնութիւն խնդրող Աֆրիտիներուն և Մոլլաներուն։ Էմիրն անոնց հարցուցեր է թէ ի՞նչ համար իրեն բան մը չըսին երբ իրենց մէջէն անցած էր, Հնդկաստանի փոխարքայ Լ. Էլճինի այցելութեան գացած պահուն, և ինչո՞ւ բան մը չըսին, երբ Մր. Տիւրանտ՝ անգլ. քաղաքական գործակատարն, իր մօտ եկաւ անգլօ-հնդիկ կառավարութեան կողմէ բանակցելու։ Ուստի՞ և ինչ պատճառաւ դրդուեցան՝ հիմակ այսպիսի խռովութիւններ յարուցանելու։ Էմիրն ըսեր է նաեւ. «Ես անգլ. կառավարութեան հետ դաշնակցութիւն մը կնքած եմ, և ցարդ Անգլիացիք իրենց խօսքին չթերացան հանդէպ ինձ։ Ուրեմն, ես ինչպէ՞ս իմ խօսքս աւրեմ անոնց հանդէպ։ Ինչ կ'ըսէք այն նուիրական պատուէրին վրայ որ կ'հրամայէ թէ «Գործադրեցէ՛ք ձեր տուած խոստումը»։ Հաւատացեալին առաջին պարտականութիւնն է գործադրել իր խոստումը։ Աստուած, առաջին խոստման տրուած օրն, հարցուց ամէն արարածներուն թէ Ի՞նքն է իրենց Աստուածը թէ ոչ։ Անոնք ըսին. «Այո՛, դուք էք մեր Աստուածն ու մեր արարիչը»։ Հետեւապէս, Յարութեան օրն առաջին հարցումը պիտի ըլլայ պարտականներուն գործադրութեան մասին։ [illegible] պիտի դանազանուին իրարմէ։ [illegible] թէ պայմանադրութիւն մը յարգելը շատ կարեւոր գործ մ'է։ Ես առանց պատճառի երբեք պիտի չթերանամ իմ պարտականութեան բաժինս գործադրելու, զի Անգլիացիք ցարդ չեղում չըրին քարտէսի վրայ գծուած սահմանէն, զոր համաձայնութեամբ որոշեր էինք։ Ես ինչո՞ւ չեղիմ։ Արդարութեան հակառակ չըլլա՞ր։ Քանի մը շահախնդիր մարդոց խօսքով չեմ կրնար նսեմացնել ինքզինքս և իմ ազգս։ Հիմա դուք պիտի քաւէք ձեր անխոհեմութիւնը։ Ինչպէս կրնաք ելլէք այն դժուարութեանց մէջէն զորս ձեր ձեռքով բերիք ձեր գլխուն»։—Այս յայտարարութեան մէկ օրինակն ալ, կրօնական բառերով չեչտուած, Էմիրը Բեշաւուրի ոստիկանութեան պաշտօնատան դրան վրայ փակցնել տուեր է։

—Այս յայտարարութենէն զատ Էմիրն իր հպատակաց եւս ուղղած է յայտարարութիւն մը, որուն թուականը աւելի հին է։ Ասոր մէջ ալ Էմիրը կ'հերքէ այն ամբաստանութիւնը թէ ինքը գաղտնի անգլիացիներուն վաճառած ըլլայ երկիրն, և թէ ոչ-քրիստոնեաներու դէմ պատերազմելու [illegible] մնացած ըլլայ։ Էմիրը կ'պարզէ անգլ. քաղաքականութեան ընթացքը, գովելով, և կ'յայտնէ թէ իր նախորդները Շիր-Ալի և Եագուպ խան՝ յիմարութիւն ըրած են [illegible] նիւթելով։ «Անգլիացիք երբեք [illegible] չունին տիրելու Աֆղանստանի, [illegible] անոնց հետ կնքելով դաշնակցութիւն մը, որ [illegible] Աֆղանստանի պաշտպանութիւնն, եթէ երբեք թշնամի մը երեւնայ հոն։» Յայտարարութիւնը վերջացնելու պահուն Էմիրն՝ յայտնելէ վերջ թէ խռովութիւնները բնաւ յարաբերութիւն չունին կրօնքի հետ, կ'հաստատէ թէ Անգլիացւոց Զիթրալի մէջ ունեցած դիտաւորութիւնք լաւ են և կը պաշտպանէ անոնց գրաւած երկիրներուն։ Ասոնք ուրիշ բան չեն ուզեր, եթէ ոչ պատուար մը կանգնել Ռուսաց դէմ։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ.— Սպարապետ Սըր Ուիլլէմ Լոքհարդի արշաւախումբն, որ անցեալ ԲՇ. ճամբայ ելաւ դէպ ի Դիրահ, պիտի գործէ Աֆրիտիներու, Օրաքզայիներու և Քուրամի հովտին ցեղերուն դէմ։ Ընդ ամէնն 30,000 հոգիէ կ'բաղկանայ։ Երեք ճիւղի վրայ պիտի քալէ. Արեւմուտքէն՝ Խայպարի պաշարումը վերցնելու, հարաւային արեւմուտքէն՝ երկու գծի վրայ՝ Սամանայի լերանց ու Խանքիի հովտին ապստամբները պատժելու և Քուրամի հովտին ամրոցներուն օգնութեան փութալու։ Պաշեստի կիսաբաժին մ'ալ ունի ի Րաւալ Բինտի. հիւսիսային գաւառներէն ալ օգնութիւնք պիտի ղրկուին։

—Դիրահի կղերականներն իմանալով այս արշաւախումբին յառաջխաղացումն, որոշեր են երկու զօրաբաժին կազմել՝ ռազմագիտական դիրքերը գրաւելու։

—Մոհմանտներու երկրէն առնուած լուրեր միշտ նպաստաւոր են անգլեւհնդիկներուն։ Մալաքանտէ կ'գրեն թէ, ինչպէս ՇԲ. ծանուցինք, Սուաթի հովտին ցեղապետներն հնազանդութիւն յայտնած են քաղաքական գործակալին։ Զօր. Իլլսի զօրաբաժինն անհրաժեշտ Մալաքանտ կ'քաշուի. ասոր մէկ մասը Քոհադ պիտի երթայ ի հարկին միանալու Սըր Ուիլլէմ Լոքարդի։ Պլըտի զօրաբաժինն երեք շաբաթուան միջոցին 72 աւտարակ ու 40 ամրոց քանդեց և 1000 հրացան ու 1300 րուբի տուգանք ստացաւ։ Նոյնպէս Հատտայի Մոլլային իշխանութիւնը կործանեց, որով վրէժն առնուած կը նկատուի Զապքատարի դէպքերու, որոնցմէ ծագում առաւ Մոհմանտներու ապստամբութիւնը։ Զօր. Ճէֆրիսի կիսաբաժինն այրեց Պատոլաի գիւղը (Բէնչգօրայի հովտին մէջ) և ունեցաւ 2 մեռեալ և 12 վիրաւոր։

—Բեշավուրէ կ'իմացնեն թէ Աֆրիտիներու և Օրաքզայիներու պետերը կ'փափաքին խաղաղութեան դաշնադրութիւն մը կնքել Դիրահի երեք արշաւախումբերուն պետերուն հետ։ Այս արշաւախմբոց կազմակերպութիւնը ծանուցինք երէկ։ Ապստամբք կ'սպառնան տարամերժել իրենց մէջէն բոլոր անոնք, որ կ'բաժնուին այս կարգադրութենէն։

—Պերլինէ Թակէպլաթ իմացած ըլլալով թէ անգլիացիներն իրենց Լիմէթֆօրտ հրացաններուն պայթուցիկ գնտակներ կ'գործածեն ապստամբաց դէմ, կ'յայտնէ թէ ասիկա հակառակ է Բեդերսպուրկի 1868ի դաշնագրոյն, որ կ'արգիլէ ձեռքի հրազէններու մէջ պայթուցիկ գնտակներու գործածութիւնը։ Տէյլի Քրոնիքըլ հերքելով գերման լրագրոյն լուրը, կ'ծու չեչտով մը կ'յայտնէ թէ «Անգլիոյ դէմ ամէն տեսակ ստութիւն Գերմանները լաւ կը մարսեն։»

ՖՐԱՆՍԱՑԻՔ Ի ԹՈՒՆՈՒԶ.—Քէօլնիշէ Զայթունկ կ'իմանայ Թունուզէ, թէ ֆրանսացի նաւային սպայք տեղւոյն փութաջանութեամբ կ'աւարտեն Թունուզի Պիզերդա զինուորական նաւահանգստին շինութիւնը։ Զինուորական ճարտարագէտներու կամ ամրաշէն զօրականներու ամբողջ գունդ մը կ'աշխատի անհեղ ամրութիւններ կառուցանելու, որոց հովանոյն ներքեւ պիտի կրնայ պատսպարուիլ ֆրանսական մեծ նաւատորմ մը։ Լճին ներսի կողմի շինութիններն ալ շատ յառաջացած վիճակի մէջ են։ Սիտի Եակայի ծովախորշը Թունուզ մայրաքաղաքին երկաթուղւոյն հետ պիտի կապուի։

ԻՏԱԼԻՈՅ Անքոնա քաղաքին մէջ մէկ քանի օր շարունակ տեղացող անձրեւներէն ջուրերն յորդելով, երկաթուղւոյ կայարանն ողողուեր, եւ երկաթուղւոյ գիծը մինչեւ Սինիկակլիա ջուրերուն տակ մնացեր է։ Կառախումբը դադրած է երթեւեկելէ։ Կ'վախցուի որ կազի գործարանն ալ ողողուի։ Կայարանին մօտ ջուրին բարձրութիւնը մէկ մեթրի հասնի։

ՍՈՒՏԱՆ.—Սուաքիմի կառավարիչ գնդ. Բիրսընի պաշտօն յանձնուած է որոշել թէ անգլիական վարչութիւնն օգտակար կ'համարի՞ Քասսալայի մէջ գտնուած պաշարներն ու ռազմամթերք [illegible] անել։ Կ'կարծուի թէ գնդ. Բիրսընի ուղեւորութիւնն յարաբերութիւն չունի Սուլտանի միջնորդներին հետ. մի միայն զինամթերք եւ վերադարձելիքին որոշուած տեղերը պիտի այցելէ։ Գնդ. Բիրսըն Մասսաուայի մէջ շքեղ ընդունելութիւն մը գտնելէ վերջ, մեկնած է Քասսալա, ուր կ'հասնի դէպ ի Հոկտ. 15էն 20. Ռոբուղեստե իր կառավարութենէն հրահանգ ստացած է փութով կատարելու իր պաշտօնն և անմիջապէս անոր համար տալու։

ՄԱՐՈԿ.—Րիֆցիները կ'մերժեն ազատ թողուլ [illegible] ազգէ ալ ըլլայ, մինչեւ որ փոխադարձաբար իրենց տուած գերիները չվերադարձուին, ու չվճարուի փրկանքի գումար մը, որուն քանակութիւնն իրենք պիտի որոշեն։ Իտալացւոց կողմէ առաջարկուած կարեւոր գումար մը մերժած են։

Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՑ Լոնտոնի դեսպան գնդ. Հէյի և Անգլիոյ արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ, Պէհրինկի ծովուն փոկորսութեան խնդրոյն նկատմամբ եղած բանակցութեանց վերջ տրուած է, անգլ. կառավարութեան վերջնական մէկ յայտարարութեան վրայ։ Կ'ըսուի թէ Լ. Սալզպըրի իմացուցած ըլլայ Մ. Նահանգաց թէ Անգլիա անցեալ յուլիսին յայտնած պայմաններով միայն կրնայ մասնակցիլ բանակցութեանց։

—Միւս կողմէ Ուաշինկթընէ կ'հեռագրուի.—Արտաքին գործոց նախարարութիւնը պաշտօնապէս կ'ծանուցանէ թէ Անգլիա մերժած է մասնակցիլ բանակցութեանց, ռուս եւ ճարոնական պատուիրակներու ներկայութեանը։ Անգլիոյ հետ բանակցութիւններ կ'ըլլան որպէս զի այս մերժումը ետ առնէ։

ՀՐԴԵՀՆԵՐ.—Հեռագիրը ծանուցած էր թէ Երուսաղէմի [illegible] նոր հրդեհներ ծագած էին Գանատայի Մանիտոպայի մարգագետիններուն մէջ. այս հրդեհներ տարածուած են Օդդավայի և Մօնրէալի մէջ գտնուող երկրին ընդարձակ մասերուն մէջ։ Շուրջ 1500 բնակիչ ունեցող չորս գիւղեր փճացած են։ Գասէլմանի գիւղին մէջ մէկ քանի հոգի մեռած են։ Օդդավաէ Մօնրէալ գացող կառախումբը մազ մնաց որ բոցերուն մէջ մնար։ Մօնրէալի մթնոլորտը ծուխերով ծածկուած է։

—Մ. Նահանգաց մէջ ալ այդ տեսակ հրդեհներ ծագած են Ջիքակոյի շրջակայները ։ Քաղաքին շուրջը գտնուած գետինները հերկուեցան, որպէս զի ծածկուին չորցած խոտերն, և բոցերը չկրնան հասնիլ տուներուն։ Նմանը չտեսնուած երաշտութեան հետեւանօք, հերկելու այս գործողութիւնը խիստ դժուար եղաւ։ Կ'վախցուի թէ Օհիօյի Քլիվլէնտ քաղաքն, ինչպէս նաեւ արեւմտեան հինգ նահանգներուն շատ մը քաղաքները ճարակ ըլլան բոցերուն, որք ոչնչացուցած են արօտներ, ագարակներ և անտառներ։ Շատ ընտանիքներ աղքատ և ապաստանէ զուրկ մնացած են։

ԿԱՒԿԱՍԻԱ.—Տփղիսէ կ'գրեն. «Աւազակները շարունակում են իրանց սխրագործութիւնը Թիֆլիզ-Երեւանեան - Աղէքսանդրապոլի գծի վրայ։ Աղէքսանդրապոլի գաւառի մեծ Ղարաքիլիսա գիւղից հաղորդում են տեղական վրաց լրագրերին, թէ օգոս. 31ին կրկին յարձակումն է եղել փոստային օմնիբուսների (հանրակառք) վրայ։ Երկու օմնիբուսներում ուրիշ ճանապարհորդների թւում կային և մի քանի ուսանողներ, որոնք յետոյ պատմեցին կողոպուտի մանրամասնութիւնները Ղարաքիլիսայի ոստիկանութեանը։ Ցերեկուան ժամը 3ին Ղարաքիլիսա և Դիլիջան կայարանների միջեւ զինուած թիւրքմէնները կանգնեցրին օմնիբուսները և պահանջեցին ճանապարհորդների դրամները։ Չբաւականանալով նրանով որ իրանք ճանապարհորդները կամաւ յանձնեցին իրանց բոլոր դրամները, աւազակներն սկսեցին քրքրել նրանց իրեղէններն, հանուեցրին բոլոր ճամբորդներին և խլեցին ամեն ինչ որ իրանց դիւր եկաւ, օմնիբուսից բացի 8 ձիեր և փախցրին իրանց հետ։ Այդ մասին իմացրին Ղարաքիլիսաի պրիստավին, որ ժողովելով իւր բոլոր հեծեալ ոստիկաններին հետապնդեց աւազակներին։ Հազիւ թէ պրիստավը դուրս եկաւ Ղարաքիլիսայից, լուր ստացուեց Բամբակ-չայից թէ աւազակներն [illegible] կողոպտել և սպանել են Ղարաքիլիսացի Շադինխանին։ Գիւղի տանուտէրը չգիտէր դէպի ուր գնալ։ Այդ միջոցին եկաւ մի ոմն Մաշավարեանի և յայտնեց թէ իրան եւս կողոպտեցին աւազակները, խլելով մեծ գումար, որ իրան յանձնել էր Կարսի երկաթուղու կծալապատուներից մէկը։»

ԲՐԱԶԻԼԻԱ.—Պահիայի Ներսերն ապստամբներուն դէմ ղրկուած չորրորդ արշաւախումբը վեց ամսուան պատերազմէ մը ետք, որ ատեն 14,000 զօրք չարծանու վիճակի մէջ դնել հարկ եղած էր, և շուրջ 3000 զինուոր մեռած եւ վիրաւորուած էին, վերջապէս յաջողած է գրաւել [illegible] լեռնեքաղ մէջ ամրացող ապստամբներուն կայանն է։ Կ'ըսուի թէ ասոնց պետն՝ Անթօնիօ Գօնսէլէյրօ բռնուած ու բանտարկուած է. այս պարագան է որ կը յուսացուի թէ վերջ տայ շփոթութեանց, որուն հոգին էր Անթօնիօ. ռոբուղեստեւ ապստամբներու մեծ հրոսախումբեր՝ Քանուտոսի պաշարումէն ի վեր ուրիշ կէտերու վրայ կ'ամրանային։ Ուրիշ աղբիւր մը եւս վերահիշեալ լուրը կ'հաստատէ, ապստամբք ամէն կողմ պարտութիւն կրած են։

ՀԵՌԱԳԻՐՔ

ՄԱՏՐԻՏ, 10 Հոկտ.— Փիլիպեան կղզիներու մէջ ապստամբութիւնը ծանր կերպարանք մը առած է։

—Սիամի Թագաւորը՝ խնամակալ թագուհւոյն հետ, Մատրիտի ցուցահանդէսին բացումը կատարեց։

—Մ. Լէոն Բասթիյոն Բարիզի սպանիական դեսպան անուանեցաւ։

—Մարէշալ Պլանքոյի ի Քուպա պիտի ընկերանան Զօր. Արտֆինն՝ իբրեւ փոխ-կառավարիչ, և Զօր. Կանզալէզ Բարատօ՝ իբրեւ սպայակոյտի պետ, ինչպէս նաեւ ուրիշ երկու զօրավարներ։ Միեւնոյն ժամանակ 20,000 նոր զօրք ալ պիտի ղրկուի Քուպա։

ԲԱՐԻԶ.—Ռիօ Եանէյրօէ կ'հեռագրեն թէ Պրազիլիոյ գանձն հինգ միլիոն Փր.ի բաց մ'ունի։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ընթերցողք ոմանք թերթ կ'պահանջեն մեզմէ, առարկելով թէ բաժանորդ գրուած են, վճարած ըլլալով այն ինչ ցրուիչին կամ հաւաքչին։ Քանի որ մեր ընկալագիրը չունին ի ձեռին, (և դրամն ալ մեր ձեռքն հասած չէ,) անկարելի է որ չենք կարող զիրենք բաժանորդ ճանչնալ։ Կանխաւ գուշակելով այսպիսի անպատեհութիւն մը, մեք գրած ենք թերթին ճակատը թէ «ի գիմաց թերթին միայն Տէր և Տնօրէնն իրաւունք ունի ստորագրութիւն տալու»։ Առանց մեր ընկալագրին դրամ վճարողներ իրաւունք չունին մեզմէ թերթ պահանջելու։ Գաւառաց մէջ ալ, մեր գործակալք առժամեայ ընկալագիր կրնան տալ ի հարկին, բայց յետոյ մեր ընկալագիրներովը [illegible] պայմանաւ միայն։

* *

Հրազդայա Պոլսոյ կողմի պաշտօնական ցրուիչ Վահան Բիւրճեանի կեղծ ընկալագրով բաժանորդագիններ գանձած ըլլալն ստուգուելով, իրեն նկատմամբ պէտք եղած միջոցները ձեռք պիտի առնուին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ առտու Ամեն. Ս. Պատրիարքը Սամաթիոյ Ն. Կարդաշեան ու Ս. Սահակեան երկսեռ վարժարանն այցելով կարճ քննութենէ մ'անցուց աշակերտները։ Աղջկանց վարժարանէն Օր. Նուշան Սօլախեան և մանչերու վարժարանէն Պ. Կոմեռնիկ Սիմոնեան ուղերձներ կարդացին. Ն. Ամենապատուութեան հայրական օրհնութիւնը խնդրեցին։ Ս. Հայրն ի յորդոր [illegible] ու օրհնութեամբ խրախուսեց Սամաթիոյ ուսանողութիւնն և իր գոհունակութիւն յայտնեց։ Մեկնելու պահուն այցելեց Թաղ. Խորհրդարանն եւ Աղք. Խնամակալութեան գրասենեակն, ուր 2 օսմ. ոսկիի գումար մը նուիրեց ի նպաստ կարօտեալներուն։ Փափաքելով տեսնել համբաւաւոր Սուլու-Մանաստըրի Այազման ալ, աչքէ անցուց անոր Բիւզանդական հնութիւնները։ Թաղ. Խորհուրդն անոր լուսաւորուած մէկ օրինակը մատոյց Ամ. Պատրիարք Հօր, որ յարմար դատեց Արմաշու Դպրեվանքը ղրկել զայն։

—Ս. Պատրիարքն երէկ այցելեց Նարլըգափուի Ս. Յովհաննէս եկեղեցին, ուր պատուասիրուեցաւ քարոզիչ Բագրեւանդեան Տ. Սահակ Ծ. Վ.ի և քահանայից դասուն կողմէ։ Յետոյ այցելեց թաղին երկսեռ Խորենեան վարժարանը. Աշակերտք ի պատիւ Ս. Պատրիարքին երգեր երգեցին։ Ս. Պատրիարքն օրհնեց մանուկներն և հայրենական քարոզ մը արտասանելով մեկնեցաւ, և ժամ 6½ին միջոցին Ազգ. Հիւանդանոց հասաւ, ուր արդէն կանխած էին մի քանի հոգաբարձուներ ազգային։ Ս. Պատրիարքը նախ Ս. Փրկչի մատուռն առաջնորդեցին Տ. Եղիա Ծ. Վ. Դերձակեան և պանդուխտ քահանաներն, ուր աղօթելէ վերջ ելաւ ընդունելութեան սրահը։ Թեթեւ ճաշէ մը յետոյ Ն. Սրբազնութիւն այցելեց բոլոր յարկերն [illegible] ծերանոցէն. ուր որ գնաց, զատ զատ կ'դիտէր, կը քննէր ու նշմար կուտար առժամեայ տնօրէն Գարեգին էֆ.ի։ Կանանց յարկերն այցելած ատեն, Բերացի Բերրունէ անուն կին մը հեռուէն [illegible] արտասանեց.

«Այնսապարին չուլ-չապիկ,
Զա խատ դին' բուլ-չապիկ»

Զանն նք յէշ լո թէ Ս. Պատրիարքին Հիւանդանոց այցելած միջոցին ընդհանուր պատսպարելոց (անշուշտ ոչ հիւանդաց) ցերեկի ճաշն էր երկուտակելու և չորս ձիթապտուղ, [illegible] Ն. Սրբազնութիւն իր անձնական ծախքով 20 օխա չաքարեղէն բերել տալով, բոլոր աղջիկ եւ մանչ ուսանողաց առատօրէն բաշխել տուաւ, որք ի յարգանս Ս. Պատրիարքին երգեր երգեցին։ Այս առթիւ Ս. Հայրը Մանկապարտէզի մը պէտքը [illegible]։ Հիւանդանոցի անձնուէր մայրապետները Ս. Պատրիարքին ներկայացուցին [illegible] թերթ մը որ իրենց նկատմամբ [illegible] կութիւններ կ'պարունակէր։ Ս. Հայրը պէտք եղածը քննելով վերահասու եղաւ որ այդ հրատարակութիւնք [illegible] են, և [illegible] մայրապետներն որ այդ տեսակ հրատարակութեանց կարեւորութիւն չտալով, իրենց խղճմտանքով վերաբերին իրենց [illegible] գործոց։ Ս. Պատրիարքն [illegible] Արհեստանոցի [illegible] Մանարանին մէջ բամբակը, [illegible] դժբախտաբար [illegible] էր, ու անգործ կեցած էին տղաքը։ Մոմարանն երբ այցելեց՝ Տիարպէքիրցիին նմոյշներ ապսպրեց եկեղեցեաց մոմեր թափել տալու համար, այնպէս որ դիւրաւ չհալին ու չծխին։ Պէտք եղած մեղրամոմի նիւթերը կ'պակսէին ։ Հրամայեց որ ընդ փոյթ առնուին նմոյշի համար։ Ս. Պատրիարքն ականատես եղաւ այն երկու յոյն կօշկակար խալֆաներուն որոց մասին Բիւզանդիոնի մէջ գրուած էր։ Կ'չարունակեն ասոնք իրենց պաշտօնը, 2 ղրշ.ին տեղ 10 ղրշ. առնելով։ Խոհարանը մանրակրկիտ դիտողութեան առաւ Ս. Հայրը ։ Սաներ եւ այլ կլլուած չէին։ Աղտոտ վիճակի մէջ թողուած էին։ Խիստ յանդիմանութիւններ ուղղուեցան առ որ անկ է։ Ս. Պատրիարք գրեթէ մինչեւ ժ. 10 սոյն քննութիւններով զբաղեցաւ առանց յոգնելու, եւ գոհութիւն յայտնեց պաշտօնեաներէ մէկ քանիին։ Ս. Պատրիարքն այցելեց Ս. Յակոբայ Մանկանոցը։ Բոլոր դասարաններն աչքէ անցուց. քննութիւններ կատարեց։ Ուղղութիւններ տուաւ, դիտողութիւններ ըրաւ նորընծայ տնօրէնին ։ Այս այցելութեան պահուն, Սասցի 5 տղաքներ Ազգ. Հիւանդանոցի առժամեայ տնօրէնին միջոցաւ խնդրագիր տուին Ն. Ամենապատուութեան որ բարեհաճի զիրենք ժամ առաջ Արմաշու Դպրեվանքը փոխադրել տալու հրամանը չնորհել։

—Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնն այցելած է Ս. Փրկչի մատուռը, նախընթաց ԽՇ.ի օրը մատրան այրած մասն աչքէ անցունելու համար։ Սոյն հրդեհին առթիւ եկեղեցական զարդեր ու գրքեր ալ այրած են, իսկ [illegible] խորանին վրայի արծաթապատ Մ. Աստուածածնայ փոքրիկ պատկերը մազապուրծ ազատուած է բոցերուն մէջէն։

—Ազգ. Հիւանդանոցի Ներքին բժիշկները ծանր խնդրոյ մը համար բողոքագիր մը ուղղեր են Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան, որ այսօրուան նիստին մէջ նկատողութեան պիտի առնու։ Հակառակ պարագայի մէջ յիշեալ բժիշկները պիտի դիմեն եղեր առ որ անկ է։

—Երէկ երեկոյեան դէմ մեկնեցան Տրապիզոնի եւ Արաբկիրի նորընտիր Առաջն. Տեղապահները դէպ իրենց պաշտօնատեղիները։ Տրապիզոն իրեն յարակից թեմէն ունի Կիւմիւշխանէ, Կիրասոն, Օրտու, Ինեպօլու և ուրիշ 47 հայաբնակ գիւղեր։ Իսկ Արաբկիրի վիճակն արջան ալ Աղըն, Մաշկերտ, [illegible] և այլ թեմական գիւղեր ունի, սակայն կ'լսենք թէ մօտերս Ակնայ վիճակն ալ պիտի միացուի Արաբկիրի հետ, և յաջորդ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ.ին որ այժմ պիտի ուղեւորի ուղղակի երթալով Խարբերդ, ուր է Արաբկիրի կուսակալանիստ քաղաքն, և ապա պիտի երթայ Արաբկիր։

—Սոսյս [illegible] կ'լսենք թէ Էջմիածնայ տպարանէն ելած գրքերն անցեալ տարուընէ ի վեր Տփղիսի պետական գրաքննութեան բովէն կ'անցնին, իսկ վերջերս [illegible] նոյն վիճակին ենթարկուած է [illegible], այժմ կ'տեղեկացնեն թէ Ս. Էջմիածնայ տպարանէն ի լոյս ընծայուելիք առաջիկայ 1898 տարւոյն Օրացոյցն ալ միեւնոյն գրաքննութեան ենթարկուելով փոքրիկ սրբագրութիւններ մնացուած են յաւելուածական մասին մէջ, որ մանրագիտական ուսումնասիրութիւն մ'է բարեձեւութեան եկեղեցական մը կրկին պատրաստած։

—Յառաջիկայ տարուան Աղա Յովսէփ Իզմիրեանցի հաստատած Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակաբաշխութեան ներկայացուելու համար, Տ. Մուշեղ Ծ. Վ. Սերովբեան իր աւարտական ճառը՝ Նարեկացին, որ բաւական ընդարձակ ու բազմակողմանի ձեռագիր ուսումնասիրութիւն մ'է, այժմէն մատուցեր է միայն գործադիր յանձնաժողովոյն ։

—Գոհութեամբ կ'տեղեկանանք թէ Գումգաբուի դըսի Ա. [illegible] եկեղեցւոյ աղքատիկ Սնտուկն ոչ միայն ծանօթ դաստիարակ Փափազեան Սահակ աղային 150 ղրշ.ի հանգստեան ամսաթոշակ՝ կ'վճարէ— ինչպէս գրած էինք ասկից առաջ—այլ տարիներէ ի վեր թաղին համեստ Սնտուկը 100 ղրշ. հանգստեան ամսական թոշակ կը հատուցանէ նոյն թաղի Վաւալեան վարժարանին նախկին արդիւնաւոր վարժուհի Օր. Թագուհիին, որ ժամանակին բաւական թիւով յառաջադէմ աշակերտուհիներ հասուցած է։

—Բարեյիշատակ Աղա Մկրտիչ Սահասարեանցի կտակակատար Պ. Կարապետ Եզեանց, որ Բարիզ կ'գտնուէր Արեւելագիտաց համաժողովոյն մասնակցելու համար, վերջերս ուղղակի վերադարձեր է ի Թեոդոսիա, ուրիշ ժամանակի թողլով Կ. Պոլիս ուղեւորելը կտակային ինչ ինչ խնդրոց համար։

—Շապին-Գարահիսարի Առաջնորդընտիր Տեղապահ Վանքեան Տ. Արիստակէս Ծ. Վ. տակաւին Պրուսա կ'մնայ, եւ յայտնի չէ թէ ե'րբ պիտի վերադառնայ ու մեկնի իր պաշտօնատեղին։

ԽԱՍԳԵՂՑԻ ՀԱՐՍԸ

Խասգեղէ կ'գրեն մեզ թէ հաւասա օրիորդ մը, որուն բոլոր յանցանքն աղքատիկ վիճակի մը մէջ գտնուիլն է, թշուառութեան ամէնէն դառն հետեւանքները կրելու սահմանը մէջ կ'գտնուէր ։ Բարեբախտաբար գեղին մէջ կ'գտնուի Զաւէն Վ.ի նման աշալուրջ ու հեռատես եկեղեցական մը իբր քարոզիչ։ Սա իրաց փոփոխելի վիճակը նկատի առնելով, կ'յաջողի գտնել պարկեշտ երիտասարդ մը, որ կ'հաւանի յիշեալ օրիորդին հետ ամուսնանալ։ Հարսնիքը պիտի կատարուի առաջիկայ կիրակի ։ Ամէն բան պատրաստ է, բաց ի հարսի մը համար անհրաժեշտ եղող զգեստեղէններէն։ Ուստի, Բիւզանդիոն պարտք կը համարի կոչում ընել իր ընթերցողաց և մանաւանդ ընթերցուհեաց մարդասիրական զգացմանց, որպէս զի շրջազգեստ, ճերմակեղէն և ուրիշ այս օրինակ նուէրներ հաճին չաբթուս մէջ ղրկել Խմբագրութեանս, որ մինչեւ կիրակի պիտի հասցնէ զանոնք ի Խասգեղ։ Պարկեշտ աղջիկ մը ամուսնացնել, մանաւանդ կուսական հոգի մը ազատելով, ընտանիք մը պատրաստել է ազգին, որուն հիմն ընտանեկան պարկեշտ կազմակերպութիւնն է ։ Ընթերցողք պէտք եղած խոհականութիւնն ունին հասկնալու համար ի'նչ որ ըսել կ'ուզենք. հետեւաբար կ'յուսանք որ մեր հրաւէր անպատասխանի չի մնար։

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ԴՈՐՏ. (Խարբերդ).— Իրաւացի է ձեր դիտողութիւն (16 սեպտ.)։ Գոհացում պիտի տրուի ։ Կ'ղրկուի այս չաբթու։ Բացատրութիւնն ալ ուղղակի կ'տրուի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Իւլայի Ա. աստիճան տրուեցաւ իրաւագիտական վարժարանին տնօրէն Քեազիմ էֆ.ի։ Իւլայի Բ. աստիճան՝ առողջապահական Խորհրդոյ անդամ Արիֆ պէյի։ Սանիյէ Միւտէմմիզի աստիճան՝ Երկրագործական Դրամատան հաշուակալութեան Ա. քարտուղար Միհրան էֆ.ի։

—Վանայ Ատիլճէվազ գաւառակին Գայմագամ անուանեցաւ Կեավաշի Գայմագամ Սապիդ էֆ. որուն յաջորդեց Գավիւշհիսարի Գայմագամ Իզզէդ էֆ. ասոր ալ յաջորդեց Միլքիյէ վարժարանին շրջանաւարտ Սըրրի պէյ։

—Քէօսդէնճէի օսմ. հիւպատոս Րէֆէդ պէյի տիտղոսն ընդհ. հիւպատոսութեան բարձրացաւ։

—Պաղտատի վեճաքննիչ ատենին ընդհ. դատախազ անուանեցաւ Սօֆիոյ վերաքննիչ ատենին ընդհ. դատախազ Ապտիւրրահիմ Պէտրան էֆ. որուն յաջորդեց Պաղտատի ընդհ. դատախազ Ճեմիլ էֆ.։

—Ա. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Գերմանիոյ արտաքին գործոց խորհրդականին։ Գ. կարգի Մէճիտիյէ՝ առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնատան առեւտրական վարչութեան տնօրէն Րէմզիմ Մուհիպ պէյի։

—Բ. կարգի Շէֆգաթ՝ կայս. ախոռներու անօրէն Ֆաիզ փաշայի կնոջ։

—Արհեստական չքադրամ՝ Ալէմտըղարանին գրաշարապետներէն Միրիճան էֆ.ի։

ՀԱՅՔ Ց'ԱՆԱՏՕԼՈՒ.—Իգտամ կ'ըսէ թէ Տէյլի Քրոնիքլի մէջ հրատարակուած է Կ.Պոլսէ ղրկուած հեռագիր մը, որով յԱնատոլու ճամբորդութենէ մը վերադարձող Եւրոպացի մը կ'յայտնէ թէ հայաբնակ այլ եւ այլ տեղերու մէջ Հայերու դէմ նորէն շփոթութիւններ հանելու համար ամէն բան կազմ եւ պատրաստ է։ Իգտամ՝ «այս լուրին սխալ ըլլալը չատ որոշ է, կ'ըսէ, որովհետեւ մինչ աշխարհի հեռաւոր մէկ խորշն ի գործ դրուած պարզ ոճրագործութիւն մը մանրամասնօրէն կը նկարագրուի լրագրաց մէջ, քաղաքակիրթ աշխարհի կարեւոր մէկ մասին մէջ շփոթութիւններ ծագելու լուրը տալող անձին անունը չի տար և «Եւրոպացի մը» ըսելով կ'բաւականանայ։ Մինչեւ հիմայ թէ՝ Պոլսոյ եւ թէ Թուրքիոյ մէկ քանի կողմերը պատահած դէպքերուն մէջ, կառավարութեան բռնած ընթացքը ծանօթ է արդէն. ուր որ խռովութիւն ծագած է, ատոնցմէ ո'չ կառավարութիւնն և ոչ իր հաւատարիմ հպատակները տեղեկութիւն ունին, և ի գործ դրուած են նոյն իսկ այն խռովարարներու կողմէ, որոց դէմ իբր թէ խռովութիւնները պիտի ծագին եղեր ինչպէս կ'յայտնուի այդ հեռագրին մէջ։ Կառավարութիւնն՝ այդ խռովութիւններն հանդարտեցնելու համար, ազդու միջոցներ ձեռք առնլէ ետ կեցած չէ։ »

Իգտամ կ'վերջացնէ ըսելով թէ այսպիսի տարօրինակ լուրեր յերիւրողներուն պատճառած միակ այն է որ, իրենց լրագիրը սուտով լեցնելէ զատ, ուրիշներն ալ զուր տեղը կ'զբաղեցնեն, ապա թէ ոչ իրենց հաւատացող ու խաբուող մարդ մնացած չէ։

ՀԱՅ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐ.—Անցեալ օր ծանուցուեցաւ թէ Սըվազի եւ Սամսոնի շրջականներն ասպատակող աւազակաց պետերէն Յովսէփ՝ տեղական կառավարութեան դիմելով հնազանդութիւն յայտնած է։ Արդ, կ'ըսէ Սապահ, այս անգամ միւս պետերէն Մինասօղլու՝ իր երկու ընկերներուն, Ճիվանի ու Համբարձումի հետ Ճանիկի կառավարչին դիմելով հնազանդութիւն յայտներ եւ ներում խնդրեր է։ Ասոնք եկեղեցւոյ մէջ երդում պիտի ընեն այլ եւս բարձրագոյն հաճութեան հակառակ չգործելու եւ իրենց պատուոյն ապրելու։ Ճանիկի կառավարիչն հեռագրելով զայս Ներքին գործոց նախարարութեան, ծանուցեր է միանգամայն թէ հայ աւազակ բնաւ մնացած չէ այդ կողմերը։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.—Մալիւմաթ «Վեհապետ եւ հպատակ» խորագրով յօդուածի մը մէջ յիշելով նախապէս իր գրած այդ կարգի մէկ ուրիշ յօդուածը, յորում հայ խռովարարաց դէմ պուլկար կառավարութեան ձեռք առած գովելի միջոցներուն վրայ խօսած էր, այս անգամ ալ մեծ գովեստով կ'յիշէ պուլկար կառավարութեան ջանքերը՝ միշտ բարուոք յարաբերութիւններ ունենալու իր գերիշխան պետութեան հետ. բայց, կ'ըսէ, Պուլկարիոյ մէջ կան կարգ մը թեթեւամիտներ՝ "որք ընդդիմադիր կուսակցութիւն կը կոչուին, եւ որք Պուլկարիոյ այս խաղաղասէր ընթացքն համապատասխան չգտնելով իրենց չար ոգւոյն, սկսած են մօտերս իրենց թշնամական հրատարակութեանց։ Սակայն, կ'յարէ Մալիւմաթ, հեռատես քաղաքագէտք բնաւ կարեւորութիւն չեն տար ասոնց աղմուկին, եւ երկրին շահուց ու բարեկեցութեան համար միայն կ'աշխատին։ »

ԱՒՍՏՐԻՈՅ դեսպան ֆոն Քալիչէ, որ վաղը մայրաքաղաքս պիտի գայ, ՇԲ. պատիւ ունեցեր է Ֆրանց Յոսէֆ կայսեր ներկայանալու։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆԸ.— Ուր. օրուան ունկնդրութեան միջոցին Վեհ. Սուլթանն ականակուռ Մէճիտիյէ պատուանշան շնորհեց Գերմանիոյ դեսպան ֆոն Սաուրմա Եէլչի և Ա. կարգի Շէֆգաթ՝ աղջկանը։ Բ. կարգի Մէճիտիյէ դեսպանատան խորհրդական ֆոն Շլէօզէրի և Գ. կարգի Մէճիտիյէ դեսպանին որդւոյն։ Ն. Վեհափառութիւն միանգամայն գեղեցիկ նժոյգ մը պարգեւեց դեսպանին որդւոյն ։

ՄԷԾ-ԵՊԱՐՔՈՍ Խալիլ Րիֆաթ փաշա հիւանդ ըլլալով ՇԲ. Բ. Դուռը չգնաց։

ՊԱՇՏՕՆԷԻՑ ՀԱԳՈՒՍՏԸ.—Կայս. իրատէ մը, ինչպէս ծանուցինք, հրամայեց որ կառավարական բոլոր պաշտօնեայք միաձեւ և սեւ հագուստ կրեն։ Արդ, Թնդանօթարանի վերատեսուչ Զէքի փաշա պայմանադրութիւն մը կնքելով Գարամուսալի չուխայի գործարանին հետ, երկու տեսակ միաձեւ հագուստի համար Թնդանօթարանի քաղաքային բոլոր պաշտօնէից չափն առնել տուեր է։ Դիւրութեան համար հագուստին գինը պաշտօնէից ամսաթոշակէն պիտի վճարուի։ Հագուստներն երկու տեսակ պիտի ըլլան՝ մին չորս ոսկի և միւսն՝ երեք։

ՄԷԱՐԻՖԻ ժողովին Ա. քարտուղար Նաիլ պէյ երկրորդական վարժարանաց տնօրէն կարգուեցաւ և իրեն յաջորդեց Բ. քարտուղար Հազգը պէյ։

ՄԻԼՔԻՅԷ վարժարանին մէջ Հոկտ. 6ի ԲՇ. օրէն պիտի սկսին աստիճանի բարձրացում խնդրող Գայմագամներու քննութիւնք, որք ամէն երեք ամիս կը կատարուին։

ԱՓՐԻԿԵԱՆ Տրիպոլսոյ նահանգին ամէն կողմերը կ'չարունակեն զինուորական մարզանքներն և աւարտողներուն վկայական կ'տրուի։

ԹՈՒԶ.— Եւրոպայի հրապարակաց մէջ Թուզի գինը բարձրացեր է։

Մ. ՊԵՌԺԷ, Հանրային Պարտուց Վարչական Խորհրդոյ նախագահն, որ Սօֆիա գացած էր, երէկ առտու մայրաքաղաքս դարձաւ։

ՌՈՒՍ դեսպանատան պահականաւը Տօնէյ կիրակի Օտեսա գնաց։ Ի մօտոյ ուրիշ նաւ մը պիտի գայ անոր տեղ։

ՁՄԵՌԸ.—ՇԲ. ի Քիլիոս (Սեւ ծով) ձիւնի առաջին հատիկները տեսնուեր են։

ԻԶՄԻՐԷ կ'գրեն Հոկտ. 8 թուով թէ փոթորիկն ու անձրեւը կ'չարունակեն Թիրայի, Էօտէմիշի, Այտընի, Նազիլլիի, Մէնէմէնի, Մաղնիսայի, Քասապայի և Ալաշէհրի մէջ։ Պուճայի մէջ այնչափ սաստիկ եղած է որ մինչեւ իսկ ծառեր արմատախիլ եղեր են։ Շատ մը ձիթենիներ տապալած են։ Արքիպեղագոսի և Գարամանիի ու Սուրիոյ ջուրերուն մէջ սաստիկ ալեկոծութիւն կայ։

ԱՓԻՈՆ.—Թուրքիոյ այս տարուան ափիոնի բերքն 8,085 կողով կ'ենթադրուի (1 կողովը 60 քիլօ է)։ Ասոր 2555 կողովը Պրուսա, 2160ը Գոնեա, 1300ը Սելանիկ, 1000ը Սըվազ, 920ն Իզմիր և 150ն Էնկիւրի արտադրած են։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ կուսակալ Րէուֆ պէյ Տէֆդէրտար Խոճէմ էֆ.ն փոխանորդ կարգելով Մալաթիա գացեր է քննական պտոյտի համար։

ՀՐԴԵՀ.—Այս գիշեր ժամ 8ին ի Գատըգիւղ նաւամատոյցին մօտ խոհարար Պոտոսի խանութէն հրդեհ ծագելով երկու փոքր շէնքեր այրեցան։

ԲԵՐԼԷՔԷՅ կ'հեռագրեն թէ տեղւոյն արաբ վարժարանին տնօրէնն իր 13 տարեկան աղջկան հետ անցեալներն իր տունն երթալու յարձակում մը կրեր է։ Անծանօթ մը մէկ քանի անգամ րէվոլվէր պարպեր է անոնց վրայ, զորս ծանրապէս վիրաւորեր է։ Աղջիկը քիչ յետոյ մեռեր է առած վէրքերէն։

ՌԷԺԻԻ վարչութեան Սաֆըդ շոգենաւը, կ'ըսէ Իգտամ, անցեալ օր Քարքող կղզւոյն մօտ երկու առագաստանաւ բռներ է որոց մէջ կային երկու անտուկ տինամիդ, 6 բեռ ծխախոտ և 25 ուղեւոր։ Նաւերը Քուչ Ատայի նաւահանգստի տեսչութեան յանձներ են։ Ուղեւորաց անցագիրները քննելով կանոնաւոր չեն գտնուեր. Նաւապետներն ըսեր են թէ Շիրայէ ճամբայ ելած են Սամոս ու Կիպրոս երթալու, բայց անցագրերու անկանոնութենէն ասոնց ըսածն ստոյգ չէ երեւեր։

ԹՈՒՐՔԻԱ ՈՒ ՃԱՊՈՆ. — Թուրքիոյ և Ճափոնի միջեւ երեք տարուան համար առեւտրական առժամեայ դաշնադրութիւն մը կնքուեցաւ, որով երկու կողմի քաղաքաց մէջ փոխադարձաբար հիւպատոսներ պիտի գտնուին և վաճառքներու ազատ փոխանակութիւն պիտի կատարուի։

ԴԱՎԱԳԷ կ'գրեն թէ տիրող փոթորիկներու պատճառաւ չատ մը փոքր նաւեր, ածուխ եւ փայտ բեռցած, մեծ դժուարութեամբ և բեռերու մէկ մասը ծովը թափելով հազիւ կրցեր են Գավագ ժամանել։

ՏԻԳ. ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ՊԷՅ ԱՐԱՊԵԱՆ առժամանակեայ պաշտօնով շաբաթ օր մեկնեցաւ ի Դարդանէլ։ Հանրածանօթ տոքդորին հօն անցունելիք կարճ միջոցին իր ճարտարութենէն անշուշտ չատ ազգայիններ օգտիլ պիտի ուզեն։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՄԱՏՐԻՏ, 11 Հոկտ.— Պաշտօնական լրագիրը կ'հրատարակէ հրամանագիր մը, որով զօր. Վէյլէր Քուպայէ ետ կ'կանչուի, եւ անոր յաջորդ կ'կարգուի զօր. Պլանգօ։ Որոշուած է որ այս վերջինն ազդու միջոցներ ձեռնառնու, ապստամբութիւնն անյապաղ զսպելու։

—Փիլիպեան կղզիներու զանազան մասերուն մէջ նոր ապստամբութիւնք ծագեցան։ Պատերազմական նախարարը Թագուհւոյն հետ երկարօրէն խորհրդակցեցաւ ձեռք առնուելիք միջոցներուն վրայ։ Նոր հրամանատար զօր. Մաչիաս Հոկտ. 5/17ին Մանիլա պիտի ուղեւորի։

ՀՌՈՄ.—Վաճառականաց պատուիրակներ այսօր Ներքին գործոց պաշտօնատունը դիմելով պիտի բողոքեն շարժուն հարստութեանց տուրքին աւելնալուն դէմ։

ՍԵՂԱՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Երէկ կէս օրէն վերջ գիները քանի մը ելեւէջներ ունեցան, այնպէս որ երէկ առաւօտ 24 ղրշ. 7.8 փր. բացուելով կէսօրէն վերջ մինչեւ 24 ղրշ. 4 փր. ըլլալէ յետոյ դարձեալ 6 փր. եղաւ և այսպէս գոցուեցաւ։ Նմանապէս Երկ.ն մինչեւ 113 Փր. իջնալէ յետոյ 113.5 գոցուեցաւ։ Այս առաւօտ առնուած եւր. հեռագրաց գիներն երէկ կէս օրուան հեռագիրներէն լաւ ըլլալով բացուեցաւ 8 փր. և հիմա 24 ղրշ 9 փր. է և Երկ.ն 114 Փր.։ Այսօր գիներն ամուր կ'բռնուին։

—Օրական Սղիլանցն 1000 Քոնս.ի համար կ'արժէ ոսկի դրամ 125 ղրշ։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	Օ. Ռ.	24	06
Ամէնէն բարձր գին	»	24	09
Ամէնէն վար գին	»	24	04½
Րումէլիի երկաթ. գոյ.	փր.	113	25
Ամէնէն բարձր գին		114	—
Ամէնէն վար գին		113	12

ԲԱՑՈՒՄ, 30 Սեպտեմբեր

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ռ.	24	08
Րումէլիի երկաթուղի	Փր.	113	50
Օսմանիյէ	»	—	—
Ռէժի	»	—	—
Օսմ. Պանքա	»	15	10
Քաէտի ժէնէրալ օթթօմ.	»	7	—
Երկրագործական Պանքա	»	9	—
Սոս. Օթ. Շանժ է Վալ.	Ա. Ռ.	3	08
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4	07
Թրամուէյ բաժնեթ.		680	—
» Թուխանա		227	20
Թրամուէյ պարտաթ.	Փր.	496	—
Տէրքօսի ջուրի ընկ.	»	332	50
Քարաֆ Կ. Պոլսոյ	»	486	—

ՄԹԻԼԱՆՑ

Քոնսօլիտէ ամբ օրուան	Օ. Ռ.	2	75
» մէկ ամսուան	» »	—	—
Րումէլ. երկ. ամբ օրուան	» »	—	—
» » մէկ ամսուան	» »	—	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 Փրանքնոց	ղրշ.	87	08
Անգլիական ոսկի	»	109	37
Բօլ Էմբէրիալ	»	89	25
Քրիմեց	»	51	10
Մէճիտիյէ արծաթ	»	107	25
Րուպլի Թղթադրամ	Օ. Ռ.	8	61

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	108	3/8
Փարիզ 3 »	Փր.	23	12 1/4
Վիէննա մանուա	»	10	95

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 11 Հոկտ.

Օսմ. քոնս. Սէրի Ա.	Ա. Ռ.	66	—
» » » Բ.	»	42	25
» » » Գ.	»	24	37
Գ.) բաց.	»	22	—
) գոց.	»	22	12
Փոխառութիւն Գառասպ	»	82	—
» Օսմ. 3½ %	»	99	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14	—
Այտընի երկաթուղի	»	16	50
Եգիպտական Միացեալ	»	108	—
Անգլ. քոնսօլիտէ	»	111	56
Հելլենական 5 %	»	31	50
Մոնոփոլ հելլենական 4 %	»	35	—
Ռանթ » 4 %	»	26	50
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	95	—
» նոր » 6 % 1892	»	94	50
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25	350
Դրամագեղչ	»	2	50

ՎԻԷՆՆԱ, 11 Հոկտ.

Փոխան. Փարիզի վրայ	Փիօր.	47	57
» Լոնտոնի վրայ	»	119	85
Րումէլիի երկաթուղի	»	61	10
Օսմ. Ռէժի	»	154	—

ՓԱՐԻԶ, 11 Հոկտ.

Օսմ. քոնս. Սէրի Դ.) բաց.	Փր.	22	27
) գոց.	»	22	25
» » » Բ.	»	42	70
» » » Գ.	»	24	75
Օսմանիէ	»	—	—
Րումէլիի երկաթուղի	»	114	50
Օսմ. Ռէժի	»	324	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	602	—
Ֆրանս. Ռանթ 3 % Գ. Կ.	»	102	90
Քոնէար Լիօնէ	»	772	—
Պանք տը Բարի	»	850	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3172	—
Իտալական Ռանթ	»	93	55
Սպանիական արտաքին	»	61	47
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	190
Դրամագեղչ	»	02	—

ՊԵՐԼԻՆ, 11 Հոկտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	95	25
Րումէլիի երկաթուղի	»	116	10
Անատ. երկ. պարտամուրհ.	»	92	90
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	245

ՏՈԳԹ. ՃԷԼԱԼԵԱՆ

Մասնագէտ գողոց, ծննդաբերութեան և մորթային հիւանդութեանց.—Բերա, Մեծ Փողոցի ուղղութեան վրայ, Միսք փողոց թիւ 4, ուր ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի։ 2—30

ՔՈՆՅԱՔԻ ՄԵԾ ԶՏԱՐԱՆ
Շ. Կ. ՊՈՂԱՆԱՔԻ
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ (ԵԳԻՊՏՈՍ)
Հիմնեալ 1884

Բարիզի քաղաքապետութեան քիմիական աշխատանոցը՝ անօրէնութեամբ Բասդէօրի՝ վաւերացուցած է առողջապահական յատկութիւններն և անխարդախ համը։ Ի Լոնտոն պաշտօնական ցուցակներուն մէջ անցած է իբրեւ Ջոն Խալդեյ Քոնեաք։ 1894ին Եգիպտոսի ազգ. արուեստահանդէսին մէջ ի ցոյց դրուած քոնեաքներէն միայն այս քոնեաք ոսկի չքադրամ ստացաւ։

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ, Սերպիոյ և Ռումանիոյ.

20—50 ՖՐԻՏ ՖԷՐՔԷԼ

Պէօյիւք Թիճարէթ խան Պոլիս, թիւ 3

ՀԱՄՊԹԻՐԿ եւ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	14,500,000
Պահեստի դրամ	»	21,173,000
Տարեկան հասոյթ	»	44,820,000

Ընկերութիւնս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրէն մթերանոցներ և բնակարաններ և անոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ, խիստ չափաւոր տոկոսներով։

Լիազօր Ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս Պահչէ-Գաբու, Անանիասիս խան, 12, 13, 14

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 իքնայս. Իրաւէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ. — ԿԵԱՆՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾՔ.

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 67,000,000 »
1895 ի հասոյթք 25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ — Ղալաթիա, Բօրսայի վրայ (Հին Մաքսատան դէմը) — Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕՏՈՐ ՊԷՐՐԷՆ

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

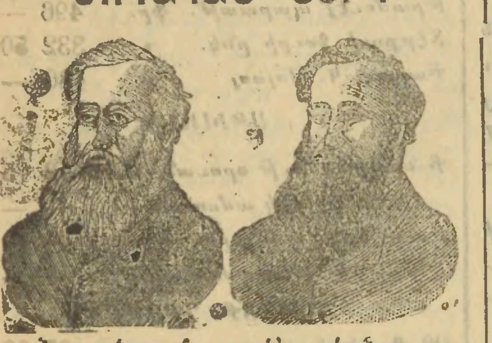

Նոր գիւտ մը, որ կ'բաղկանայ արմատներու նիւթէ ու խոտերէ, մազերու գոյնը սեւի կամ շագանակագոյնի կ'վերածէ մնականին նման։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերը կ'վերածուին բաց շագանակագոյնի և կամ մութ սեւի։ Փորձը ցոյց տուած է որ այս Ներկ ուրիշներէն գերազանց է և այնքան ենականին նման է որ մանրազննին գիտողն անգամ կ'խաբուի։ Մազերուն անկումը կ'արգիլէ, թեփերը կ'վանէ ու մաքուր կ'պահէ մազերը։ Գործածելու եղանակը. — Գործածելէ առաջ սրուակն աղէկ մը շարժել յետոյ փոքր չափ մը պնակի մէջ դնել և սանտրով կամ խոզանակ մը թեթեւ մը թրջելով մազերուն լաւ մը քսել, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջել. մինչեւ չորնալը գլուխը բաց կենալ։ Վաճառատեղին է Թուրքիոյ մէջ իր միակ գործակալին Էսմօն Գարուանայի. անգլ. ընդհ. մթերանոց՝ 95—97. Ղալաթիա, Եուքսէք-գալտըրըմ, Վոյվոտա, Կալաթա-Շէրչիի Թրամվէյներու կայարանին մօտ։

Հ. ԵՒ Ա. ՍԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՑԱՄԻՆ 1878, ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Թօհաֆճի խան Սուլթան-Համամ, աղբիւրին մօտ Թիւ 4 Սէրվիչէն տպարանին կից, Կ. Պոլիս

Արդ-ուղարկ և նորաձեւ-ոճերանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքներ

ԳՈՐՏԷ. — Պարզ և Մուսլինի վրայ, բանուած ամէն լայնքով. մասնաւորապէս օժիտի համար ճոխ տեսակներ; Վօլաններ Երեսներու համար։ — ՏԱՆԹԷԼԱ. — Վալանսիէն, Գաաօ, Թիւլ, Բէօբիւր, Շանթիյեի, Գուրթօն, Իռլանտէզ ամէն տեսակ, Մետաքսէ, Բթանէ և Բուրդէ։ — ԲԱՍՄԱՆԹԸՐԻ. — Պունճուքով, և առանց Պունճուքի Մեզաքսեայ և ոսկեզօծ զանազան տեսակներ, Մօթիֆ, Կպանիթիւա, Սէնթիւր, Մառապու, Փետուր եւայլն։ ԳՈՐՏԷԼԱ. — Կրօն, Մուառէ, Սաթէն, Ֆանթէզի, Շանժան, Թաւշեայ ամէն տեսակներ ամէն լայնքով։ — ԳՐԷՔ ԵՒ ԿԱԶ. — Գուէբ սը Շին, Գուէբ Անկլէ, Գուէբլիս, Կազ, Կուբնատին, պաբէժ բուրդ և մետաքս, Թառլաթան, Մուսլին եւայլն։ — ՖԱՔԷՕԼ. — Ամէն տեսակ Թանթէլայէ, Ֆաքէօլ Ֆիշիւ, Շարբ, Անատոլուզ, Գիմարկի վէլօ, Թիւլ վարագոյր բանուած և Տանթէլայէ, ծրարով և պատրաստ շինուած Ճիպինցուներ։ — ՁԵՌՆՈՑ. — Կաշիէ, Մէտաքսէ և Բթանէ։ — ՔՈՐՍԷ. — Գաղղիական ընտիր և ձեւաւոր, պարզ, Բըլուշով և մետաքսէ։ — ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՔՕՂԵՐ. — Կըսուկի համար տղու հագուստ և գլխարկ։ — ԲՐԴԵՂԷՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ. — Շալ Ֆիշիւ եւայլն։ — Շալեր. — Շալ Գաւառներու համար, ծաղիկով նաեւ Ֆինօ Շալ Էքօսէ ամէն մեծութեամբ։

Ամենքն ալ առաջնակարգ գործարաններէն բերուած։ Ճաշակաւոր և հարուստ զանազանութիւն։ ՈՐՈՇ ԳԻՆԵՐ և աժանութիւն։ Մեծաքանակ և Փոքրաքանակ վաճառումնք։

ՀՐԱՇԱԼԻ ՍՊԵՂԱՆԻ ՄՈՐԹԻ

Այս հրաշալի պատրաստութիւն ցարդ գտնուած կարեւորագոյն և ԲԱՑԱՐՁԱԿ ԴԵՂՆ է ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ամէն ձեւին համար։ Տղոց և մեծերու աչքերէն և մարմնոյն այլ մասերէն ամէն բորբոքում կ'վանէ, և չուտով կ'բուժէ — ՎԷՐՔԵՐ, ՊԱԼԱՐՆԵՐ, ԱՑՏՈՒՑՆԵՐ, ՔԱՂՑԿԵՂՆ իսկ (եթէ ժամանակին առնուի,) ՌՈՒՆՑՔ ԵՐ, ՄՈՐԹԻ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄՆԵՐ, ՑՕԴԱՑԱՒՈՏ անդամներ, ՄԿՆԱՑՈՒՑՆԵՐ, ԳԼԽՈՒ վէրքեր, ՈՏՔԻ ցաւեր, ԳԵԼՈՒՄ, ԳԱԼԱՐՈՒՄ, ՁԵՌՔԻ քերուըտուկներ, դանակի ԿՏՐԱԾՆԵՐ, ԱՉՔԻ բորբոքումներ, լաւագոյն ՕԾԱՆԵԼԻՔ ԱՉՔԻ, ԵՐԱԾԻ համար մէկ հատիկ դեղ, որ կ'զօրէ, երբ բժշկաց դեղօրայք ի զերեւ կ'ելնեն։ ԱԾԻԼԻ վէրքին գլխու ԹԵՓԻՆ, ՕՁԱԽՏԻ, ԲՈՐՈՏՈՒԹԵԱՆ, ԳՈՆՋԻ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՀԻՒԾԱԽՏԻ, ՔՈՍԻ, և նմանօրինակ հիւանդութիւններու գերազանց դեղ և դարման։

Հրահանգ գործածութեան. — ՑՕԴԱՑԱՒԻ, ԳԵԼՈՒՄԻ, ՄԿՆԱՑՈՒՆՑԻ, և ՄԷՋՔԻ ԲՌՆՈՒԵԼՈՒ և այլ ամէն ներքին ցաւերու համար այս Օծանելիքով աղէկ շփէ օրն երկիցս։ — ԱՆԴԱՄԱԼՈՒԾՈՒԹԵԱՆ համար օծէ ողնայարն և բռնուած մասն օրը մէկ-երկու անգամ. օծէ բորբոքած աչքն, առաւ իրիկուն քսէ ԿՈՇՏԵՐՈՒՆ լաթ մը օծելով; նմանապէս ՈՏՔԻ ցաւերուն համար։ Ամէն տեսակ ՎԷՐՔԵՐՈՒ համար այս սպեղանին դրէք՝ վէրքն և շրջակայ բորբոքեալ մասերը ծածկելու չափ մեծ լաթով մը, 24 ժամն անգամ մը փոխեցէք։ Եթէ շատ թարախ հոսի կամ շատ ցաւ ըլլայ, կամ եթէ լաթն խինայ, նշան է մօտալուտ ապաքինման։ ՈՉ ՄԷԿ ՏՈՒՆ կամ ՆԱՒ պէտք է զուրկ ըլլայ սոյն ադեղանիէն։ Գին 3 շիլ. 6 բդ և 5 շիլ մէկ տուփը։ ՀՐԱՇԱԼԻ ՄՈՐԹԻ ՍՊԵՂԱՆԻ Ընկ. որ յ'Օհայօ. Մ. Նահ.։ Կ. Պոլիս, միակ կեդրոնատեղին ԷՏՄԸՆՏ ՔԱՐՈՒԱՆԱ, Ընդհ. Անգլ. վաճառատուն, 95—97 Կալաթա-Շէրչիի Թրամվայի կայարան, Վոյվոտայի քով, Կ. Պոլիս։

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

1. Զապուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր։ — 2. Ցանուն լրագրին Ընկալագրեր, Փոխանակագրեր, Նամակատան ջրամաթուղթեր, Չէքեր, եւն. փակերական են՝ լրագրոյն արտօնատէրին ստորագրութիւնը կրելու պայմանաւ միայն։ — 3. Բաժնեգիները Թուրքիոյ համար տարեկան մեծիտի և արտասահմանի համար Ֆր. ի հաշուով են, մեծիտը 20, ոսկին 108 ղրուշէն։ — 4. Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է, բայց ի Բօսֆ Լօքալի ծախքէն։ — 5. Թղթատարի ծախքն իր վրայ առնլով «Բիւզանդիոն» ա՛յնքան մեծ զոհողութիւն մը կրած է արդէն որ զեղչուած բաժնեգնի առաջարկներ անընդունելի են։ — 6. Ամեն գաւառացի ազգայինն որ ինքզինք Թերթին Խմբագրութեան ծանօթացնելէ ետքն իր բնակած քաղաքին, գիւղաքաղաքին կամ գաւառին ազգային, կրթական կամ տնտեսական խրողութիւններուն, դէպքերուն և հանգամանքներուն վրայ ամիսը մը չափ ճշգրիտ և ամփոփ տեղեկութիւն հաղորդէ, իրաւունք ունի Թերթին Թղթակիցը նկատուելու, տարեկան Թերթ մը ստանալու; և յաւաջիկային դրամական փոխարինութիւն մըննէ իր նամակներն ա՛և գրական արժանիք ունին։

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

ՍԻՆԿԷՐ

ԼԱՒԱԳՈՅՆՆ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Կ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ ԵՒ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ԲԵՐԱ. — Մեծ-Փողոց Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց։

ՂԱԼԱԹԻԱ. — 1. Սինկէր խան, Թիւնէլի եաքին։ 2. Գարաքէօյի մօտ Թիւ 120, Շէշլիի Թրամուէյներու կայարանին դիմաց։

ՊՈԼԻՍ. — Սիրքէճի, Հօճա-Փաշա, Պապը Ալի Ճատտէսի Թիւ 11, Եւ Սուլթան Պայազիտ Թրամուէի կայարանին դիմաց Թիւ 13.

ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ԼԱՆՔԱՇԻՐ

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1862 ԻՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,127,500 ԱՆԳԼ. Ո.

ԴՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ՌՈՒԼՊԸՐ ՖԻՆՑԻԼ

Հէլլէնխան, Թ. 2—3, Վոյվօտա փողոց Ղալաթիա

Առաջնակարգ Ընկերութիւն մ'է սա, իր տնտեսաձեռնութեամբ, ճշգապահութեամբ և պատուաւորութեամբ համբաւաւոր։

Քննիչ ԹԷՈՏՈՐ ՍԹԷՖԱՆՈՒ

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրբուլ և Միջերկրականի միջեւ — բաւնդ լռելեայ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ամասիա	3500	Թիպա	2500
գրանէտ	3500	Մարեօթիս	2500
Մէնիաւ	3500	Նէրդիս	2500
Անփուպիս	3000	Բերա	2250
Ապօբ	3000	Օսիրիս	2250
Անօբիւս	3000	Աֆինքս	2000
Օսմանլի	3550	Կասքօնի	1500
Ֆարօս	2750	Կիէն	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ռւիթօլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
34, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

ՀՈՆԿ-ՔՈՆԿ — ՍԷՅԼԱՆ — Կ. ՊՈԼԻՍ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Նովբութեան և Խողգուրեան

Ճէլալ Պէյ Խանի դրան կից, Թիւ 10.

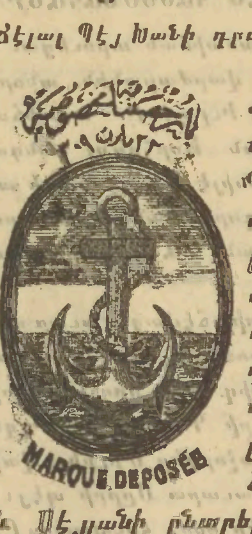

Ամէնէն ընդարձակ Թէյի վաճառատունն է Կ. Պոլիսոյ, որ ճիւղեր ունի Օսմ. Տէրութեան ամէն կողմերը։ Գաւառաց ապսպրանքները փութով և խ ամով կ'գործադրուին։ Չինական, Հնդիկ, Ճավայի և Սէյլանի ընտրելագոյն Թէյք, ուղղակի բերուած, կ'գտնուին հոն։ Թէյի Նոր հունձքն սկսած է գալ։ Զգուշացէք սոյն վաճառանիշին կեղծիքէն։

Փնտռել ՆՈՎԲՈՒԹԵԱՆ և ԽՈՂԳՈՒՐԵԱՆ ստորագրութիւնը։ 80—12

ՊԱՏ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԱՅՆԹԱՊ-Գարեգին էֆ. Պօղարեան. ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ— Ստեփան էֆ. Սափրիչեան. ԱՏԱՆԱ. — Միսաք էֆ. Գազազեան. ԱՐԱԲԿԻՐ—Ց. Պ. էֆ. Մանուէլեան. ԱՖԻՕՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ—Սիմօն էֆ. Սինանեան. ԳՈՒՐՏ ՊԷԼԷՆ—Արժ. Տ. Ստեփան քահանայ Մկրեան, ԷՆԿԻՒՐԻ— Համբարձում էֆէնտի Զննողեան. ԷՐԶՐՈՒՄ —Տեարք Ինճէճեան եղբարք. ԹՕԴԱՏ— Յովհաննէս էֆ. Գազանճեան. ԻԶՄԻՐ—Կարապետ էֆ. Մալէճեան. ԽԱՐԲԷՐԴ— Յովհաննէս էֆ. Յարութիւնեան. ՄԱՐԱՇ— Արժ. Տ. Յովհաննէս քհնյ. Վարժապետեան ՄԱՐԶՈՒԱՆ— Յովհաննէս էֆ. Յակոբեան. ՄՈՒՇ—Գեղամ էֆ. Տ. Կարապետեան. ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ— Յակոբ էֆ. Սուքիասեան. ՈՒՐՖԱ — Գէորգ էֆ. Ոսկերիչեան. ՊԱՐՏԻԶԱԿ— Ստեփան էֆ. Մակարեան. ՊՐՈՒՍԱ— Օննիկ էֆ. Լութֆեան. ՌՈՏՈՍԴՕ— Կարապետ էֆ. Տէմիրճեան. ՍԻՎԱԶ. Յ. էֆ. Գարակէօզեան ԴԱՐԴԱՆԷԼ—Հայկ էֆ. Թայքճաէնեան. ՏՐԱՊԻԶՈՆ— Սահակ էֆ. Էթմէքճեան։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Տարփէյայի և Պոնթոսի միջեւ ճանապարհորդներ բառնող
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ռուղեւէ ևս տարժ ուղեւորութեան Նաւողչէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար ԹԻՄՈԹԷ ԲԷՊՈՒԼ
Սոմճանէ փողոց Թ. 1

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Nº 38, Պապը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (2)

ԵՐԴՈՒՄ

ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՎԻՊԱԿ

(ԳԱՒԱՌԱՑԻՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Իր ո՞ր ոյժերուն կրնար վստահիլ, թէ աշխարհիս մէջ մարդկային կենցաղ անուանուող Ովկիանոսին ամեհի և մահագոյժ ալիքներուն կրնար դիմանալ և չջախջախուիլ, քարերու, խութերու չզարնուիլ, չը փշրուիլ. . . Ինչո՞ւ համար այսպէս անձկալի մը բախտն իր տուներուն կապած էր, որով զայն կ'պարտաւորցնէր իր ամէն մէկ շարժումներու մէջ իրեն հետեւիլ. . . Եւ յնորեցուցիչ մտածմանց այդ բաւիղին մէջ՝ խեղճն այնքան կ'յուսահատէր, որ սոսկալի խորհուրդներ հետզհետէ միտքը կ'պաշարէին. տարտամօրէն կ'զգար արդէն թէ քանի մը տարիներէ ի վեր սկսած էր ըլլալ մէկն այն անբախտ զոհերէն, որոնցմէ սէրն ամէն օր շատեր կ'ջախջախէ. . . Եւ ինքն այս գիտնալէն անդին՝ նորէն մոլեգնաբար կ'պաշտէր իր կուռքը. գիտէր որ անկէց բաժնուիլ պարզապէս մահ էր իրեն համար։ Եւ հիմակուան իր այս արգահատելի կացութեան մէջ, Ցարօն կ'զննէր իր ապագայի հորիզոնն, և հոն, փոխանակ պայծառ մթնոլորտի մը, կ'տեսնէր իրարու վրայ կուտակուած թանձր ու սեւ ամպեր. ամէն կողմ մութ կ'երեւէր։

Ու այս վայրկեաններուն, նա իր գժբախտութեան և կեանքին վերջ տալու նպատակաւ ոեէ գէշ արարքի մը չդիմելու համար, ամենայն զօրութեամբ կ'փարէր իր Շուշանի յիշատակին, խորհելով որ գոնէ անոր համար պէտք է ապրիլ ու չարչարուիլ, ու ինքը գժբախտ ըլլալով հանդերձ զայն երջանիկ ընելու աշխատիլ, որովհետեւ նա ալ աշխարհիս վրայ միակ զէնք ունէր. Նա ալ աչքերը չորս բացած, իր յիւաձեռն գալստեան կ'սպասէր եւ իր երեւակայութեան ամենայն ուժովը քամելով նըզը պաշտելի յիշատակ, ուրիշ տեսակ երազներ որոճալով կ'սփոփէր, անյագաբար ծծելով իր սիրելիին յիշատակէն բղխած այդ առժամանակեայ մխիթարութիւնը, նման անոնց, որք իրենց ստամոքսի ցաւին սաստկութեան չդիմանալով, պահ մը կ'աշխատին շունչերնին առնելի երկար զսպել, այդ փոքր միջոցին մէջ գոնէ քիչ մը ցաւին մեղմութիւնը վայելելու համար։

Գ.

Օր մը իրիկուան կողմ, մինչ Ցարօն նաւահանգստին վրայ կ'պտտէր, Միջեցի բոլխաճիներէն մէկը մօտեցաւ և նամակ մը տուաւ իրեն, ըսելով որ հայրենիքէն եկած է. Որբ մօտէն եկած է։ Մարդն ինչ գիտնար. պզտիկ դէպք մը չէր իրեն համար հայրենիքէն նամակ մը առնալ. ո՞րքան երկար ատենէ ի վեր նամակ չէր առած. . . — Երեք տարիէ ի վեր. Երեք տարի առաջ ստացած այդ նամակն իր սիրելիին բերնէն գրուած էր, որ զինք մեղմօրէն կ'ջախէր իր եռամեայ մոռացութեան և բացակայութեան համար. և կ'պահանջէր որ ետ գայ. . . Ա՛խ ի՛նչքան արտասուեր էր այդ գրին վրայ, ի՛նչքան համբուրեր, լզեր էր զայն, և դեռ նորա հին ու պատառատուն կտորներն իր խուցին չեմ գիտեր ո՞ր ճեղքին մէջ, խնամօք, սուրբ մասունքի մը պէս կ'պահէր, միտք ընկած ժամանակ երթալով, զանոնք կամաց մը վեր առնելով, երկա՜ր, տարփատենչ նայուածքներով սիրելով զանոնք, գուրգուրալով վրանին, կարծես թէ իր սիրելիին պատկերը կ'դիտէր այդ թուղթի կտորներուն վրայ հիացեալ. . .

Եւ այն օրուընէ ի վեր երեք տարի էր, ու ուրիշ նամակ չէր առեր այն օրուընէ ի վեր ի՜նչքան ժամանակ անցեր էր. և ո՞վ գիտէ, թերեւս այս ալ իր սիրելիէն եկած գիր մըն էր. վերջին հրաժարում, վերջին «մնաս բարո՜վ», և իրաւացի, բարկաճայթ ցասում մը պարունակող, որ կ'յայտարարէր թէ առ յաւէտ ձեռք կ'քաշէր իրմէն, պատասխանի ձանձրացած. . . Եւ խեղճ Ցարօն կարծես զգաց, որ նամակէն՝ զոր ծոցը դրած էր՝ կրակցած շամփուրներ ու սրածայր ասեղներ ելնելով իր կուրծքը կ'ծակեն կ'արիւնեն. . . Զգեց խանը գնաց, իր տամուկ, ցած խուցը մտաւ. կանչեց կարդացող մը, որ մինչեւ իրիկուան սրճարան բաղձելով նարկիլէ քաշող պալուչ մըն էր, և գողդղալով յանձնեց գիրը կարդալու. Մարդն առաւ նամակն, առ. ի՛ չդոյէ ամթոռի՝ Ցարոյի խուցէ անկողնին վրայ նստեցաւ և սկսաւ կարդալ, մինչ Ցարօն, ծունկի եկած առջեւը գողդղջուն, աչքերն ու ականջները չորս բացած կ'լսէր.

Նամակը նախ Շուշանի մօր բերնէն կ'խօսէր. յանդիմանական կըրաւորկ ու խրոխտ ոճով մը, կ'ըսէր թէ զղջացած էր իր աղջիկն Ցարոյին նշանելուն, որ այդքան մոռացկոտ ու ապերախտ էր. Թէ այսքան սպասել արդէն անձնուիրութեան ծայրագոյնն էր. և ցարդ ինչ որ վաստըկած դրամ ունէր, եթէ ադով բաւականանալով օր մը չուտ չգար նէ, ինքը, նշանը լուծելով, ուրիշի մը հետ պիտի նշանէր իր աղջիկն եւ այն՝ Ցեռայ, վարը, Շուշանի բերնէն երկտող մը կար, որ իրգեղջկական պարզ յանդիմանական ոճով կ'խաժեռ թողուց Ցարօն . . . Մարդն ընթերցումը լմնցուց եւ գնաց. Ցարօն կուլա՛ր . . . արտասուքի ոլոռնանման հատիկներ նորա սեւցած այտերէն վար կ'թափէին գլոր-գլոր։ Այս մեղմ յանդիմանութիւնն, որ տեղի կ'ունենար իր պաշտելիին կողմէ, փշրած, խորտակած էր իր սիրտ, որոց խորտակումէն գոյացած ափոսին ըլլալ կ'թուէր աչքերէն թափուող արտասուքի այդ աղի գետակը. . .

Ցարօն ինկաւ այդ թուղթին վրայ, որոյ մէջ գրուած բառերը կապարի պէս իջած էին իր սրտին վրայ, բայց ինք կ'զգար իր յանցանքը՝ գիտէր որ ինքն է ոճրագործն, անօրէնը, գարշելին . . . Բռնեց այդ թուղթի կտորն, որ դպած էր թերեւս իր սիրելիին ձեռք, որոյ յանձնած էր նա իր վիրաւոր սրտին ամբողջ վիշտը. սիրան հեծեց, մռմռաց, կուրծքին վրայ սեղմեց այդ թուղթը, համբուրեց զայն, սոսկալի լաց մը լացաւ վրան, լաց մը՝ որոյ արտասուքի կաթիլներու մէջ պահուած էր իր դժբախտութեան և անկարութեան դէմ լռու և հոգւոյն խորէն բղխող հայհոյանք մը. խառնիփնթոր նայուածքով մը դիտեց այդ մանրիկ գրերն, և այնպէս կարծեց որ իր աչքերուն կանաչ-կարմիր խլրտացող այս սեւ սեւ կէտերն՝ Արարչագործութեան միջոցաւ իր սիրելիին Թուխ, հմայիչ աչքերէն ծորուած և այդ ճերմակ թուղթին վրայ թօթափուած հազարաւոր գլխիկ ու սիրավառ նայուածքներ էին, որք իրեն կ'ներկայանային իր սիրտն ու հոգին խորովելու, տանջելու համար. . . .

Այն օրտանը, զոր խեղճն երկար ժամանակէ ի վեր կ'երեւակայէր, վերջապէս պայթեցաւ իր առջեւ, և եղկելին կայծակնահար եղաւ, տարտափեցաւ. . . Ի՞նչ ընելու էր. . . Ի՞նչ ընելու էր . . . Երկաւ տարի մէջտեղը մնացեր էր . . . Դեռ տականքին մէջ կ'դողէր այն պարբերութիւն թէ «ինչ որ դրամ ունիս ան ալ կ'բաւէ, առ, եկուր»

(Շարունակելի)

ՀՄԱՅԵԱԿ ՆԱՐԿԵԱՆ